

ประวัตินักกฎหมายมหาชนที่น่าสนใจ

รองศาสตราจารย์อานนท์ มาเมาะ*

“

ปัญหาสำคัญที่สุดในการพัฒนากฎหมายมหาชนของประเทศไทยในวันนี้ ไม่ใช่เรื่องการขาดบุคลากรผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายมหาชนเมื่อเทียบกับ 30 ปีที่แล้ว ที่ประเทศไทยของเรายังขาดแคลนผู้รู้กฎหมายมหาชน เพราะปัจจุบันเรามีบุคลากรที่ศึกษาด้านกฎหมายมหาชนทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นจำนวนมาก แต่ปัญหาสำคัญที่สุดคือ ผู้มีอำนาจกำหนดความเป็นไปในแผนกฎหมายมหาชนพูดง่าย ๆ คือ ผู้กำหนดอำนาจรัฐ เพราะตราบไต่ที่อำนาจรัฐยังถูกควบคุมโดยอำนาจที่ไม่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การออกกฎหมายมหาชน การตีความกฎหมายมหาชน การปรับปรุงกฎหมายมหาชน จะเป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะกฎหมายมหาชนก็เป็นที่ยากยากกันดีว่าเกี่ยวข้องกับอำนาจรัฐ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเลยคือ รัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ. 2560 กฎหมายต่าง ๆ ในยุคหลังรัฐประหาร และการตีความต่าง ๆ ของศาลที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากในช่วงเวลาที่ผ่านมา

”

* สัมภาษณ์และเรียบเรียงโดย นายอานนท์ กระบวนศรี, วารสารวิชาการศาลปกครอง Administrative Courts Journal คอลัมน์ประวัตินักกฎหมายมหาชนที่น่าสนใจ (ครั้งที่ 2/2566) วันเสาร์ที่ 27 พฤษภาคม 2566 ณ ร้านอาหารโพล่า โพล่า ถนนงามวงศ์วาน จตุจักร กรุงเทพมหานคร

ขอสงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย โดยห้ามคัดลอก ทำซ้ำ ดัดแปลงหรือนำส่วนใดส่วนหนึ่งไปเผยแพร่สู่ภายนอกโดยไม่ได้รับอนุญาต เว้นแต่เป็นการอ้างอิงในทางวิชาการ ต้องอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลทุกครั้ง

สวัสดิ์ศรีครับ ท่านผู้อ่านทุกท่าน กลับมาพบกับคอลัมน์ “ประวัตินักกฎหมายมหาชนที่น่าสนใจ”

โดยในเล่มนี้เราได้รับเกียรติจากนักกฎหมายมหาชนรุ่นใหม่ Y2K รศ.อานนท์ มาเม้า อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกฎหมาย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้สัมภาษณ์ที่ร้านอาหารโพล่า โพล่า ถนนงามวงศ์วาน ใกล้กับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ครับ บทสนทนาของเราในวันนี้ นอกจากจะอัดแน่นเข้มข้นไปด้วยเนื้อหาในทางวิชาการ (ตามปกติ) แล้ว อาจารย์ยังได้เปิดโอกาสให้ผมขุดลึกเข้าไปถึงเรื่องส่วนตัวของอาจารย์ที่จะทำให้ผู้อ่านได้ทราบว่าท่านจะเป็นอาจารย์อานนท์ มาเม้า ที่กล้าแสดงความคิดเห็นทำชนกับปัญหาทางกฎหมาย (หรือบางครั้งในทางการเมือง) ตามสถานการณ์บ้านเมืองของเราในวันนี้ อาจารย์ผ่านอะไรมาบ้าง และที่พลาดไม่ได้ คือ ข้อสังเกตสำคัญเกี่ยวกับทิศทางของกฎหมายมหาชนในประเทศไทย พร้อมทั้งข้อท้วงติงและข้อชวนคิดที่อาจารย์ขอฝากไปยังศาลปกครองให้ร่วมช่วยกันคิดพิจารณาเพื่อพัฒนากฎหมายของบ้านเราต่อไปครับ

ถ้าทุกท่านพร้อมแล้ว ขอเชิญทุกท่านเข้าร่วมวงสนทนาบนโต๊ะอาหารพร้อมกัน ณ บัดนี้

ส่วนที่ 1 : ชีวิตส่วนตัว งานอดิเรก และความสนใจอื่น ๆ

ในเวลาว่างจากการทำงาน อาจารย์มีงานอดิเรกหรือไม่ อย่างไร ?

ปกติวันไหนที่ผมไม่มีงาน ผมก็จะพักผ่อนอยู่ที่บ้านหรือออกไปนั่งชิล ๆ ร้านกาแฟ ไม่ก็ออกไปเที่ยวนอกบ้านกับครอบครัวหรือกับเพื่อน ๆ ครับ งานอดิเรกของผมก็จะมี 1) ท่อง Internet 2) ดู Youtube 3) ฟังเพลง 4) ออกกำลังกาย 5) ทานอาหารอร่อย

1) ท่อง Internet : ผมชอบค้น ชอบดูนั่นนี่ หากความรู้ที่เราสนใจ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นข่าวการเมือง กับคำตัดสินของศาลที่น่าสนใจครับ

2) ดู Youtube : ผมชอบฟังรายการต่าง ๆ ใน Youtube เช่น ช่อง The Power Game, 8 Minute History, ประวัติศาสตร์นอกตำรา, People You May Know, Open Relationship ครับ

3) ฟังเพลง : ผมเป็นคนชอบฟังเพลง ชอบดนตรี ผมฟังทุกแนวเลยนะ ตั้งแต่เพลงลูกทุ่ง ลูกกรุง เพลงไทยเดิม เพลงคลาสสิก เพลงแจ๊ส เพลงร่วมสมัยปกติ Pop หรือ Rock ฟังหมดเลย แต่ถ้าต้องเลือกชอบที่สุดจะมากู้กันสองอัน คือ (1) เพลง Pop ร่วมสมัย กับ (2) เพลงไทยเดิม ถ้าถามว่าทำไมถึงชอบเพลง Pop ร่วมสมัย ผมคิดว่าเพราะสะท้อนชีวิตชีวาของคนในยุคปัจจุบัน และอีกอย่างหนึ่งคือ เราฟังแล้ว เราก็จะคุยกับคนอื่นรู้เรื่องว่าเพลงไหนกำลังฮิต กำลังโดน เราจะได้ไม่มั่ง เอาจริง ๆ ผมไม่ได้คิดอะไรลึกแบบนี้หรอก ตอนจะฟังเพลง (หัวเราะ) มีเพลงอะไรใหม่ ๆ มาในช่วงนี้ คนอื่นฟัง เราก็ฟัง ผมก็มีศิลปินในดวงใจเหมือนวัยรุ่นคนอื่น ๆ พูดถึงเรื่องนี้ก็ต้องขอบคุณเพื่อนของอานนท์เลยนะ คุณชาญชัย จิระเดชประไพ ที่เขาเปิดโลกชวนผมไปดูคอนเสิร์ตของ “คูมอังก์” (วรินทร์ เปานิล) (หัวเราะ) ส่วนเพลงไทยเดิมที่ผมชอบ เพราะผมโตมากับมันครับ

จริง ๆ ผมก็ชอบร้องเพลงเหมือนกันนะ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นร้องคาราโอเกะตามงานต่าง ๆ ผมชอบศิลปินหลายคน ตอนนั้นผมชอบฟังนนท์ ธนนท์ (นนท์ จำเริญ) แต่ผมร้องแบบเขาไม่ได้เท่าไร เพราะเป็น R&B หรือวง Cocktail ผมสังเกตเพลงของวงนี้มันเหมือนมีลายเซ็นของตัวเอง ชอบลงท้ายด้วยเสียงสละไอ/ไอ เช่น เพลงคุกเขา เนื้อเพลงมีว่า “ฉันกำลังขอร้องอ้อนวอนเธออย่าไป ทิ้งตัวลงคุกเขา กอดขาเธอเอาไว้ พนมสองมือขึ้น กราบกรานเธอโปรดอย่าไป มันคงไม่มีประโยชน์ถ้าคนมันหมดใจ” หรือเพลงไม่เป็นรอง เนื้อเพลงมีว่า “โปรดจงรู้ว่าที่ฉันทำลงไปฉันทำไปเพื่อใคร โปรดจงเห็นทุกความตั้งใจฉันพร้อมทุ่มเทขนาดไหน หยาดเหงื่อฉันยินดีเสียไป น้ำตาฉันยินดีรินไหลเห็นไหม” มันมีลายเซ็น (หัวเราะ) พอเราฟังเพลงเยอะ ๆ เราจะเห็นอะไรบางอย่างของเพลง

ภาพที่ 1 : วง Cocktail

ภาพประกอบจาก : Sanook.com

4) ออกกำลังกาย : ผมเพิ่งเริ่มเล่นเทนนิสได้ไม่นานนี้ รู้ตัวครับว่ายังไม่เก่ง แต่ช่วงนี้ไม่ค่อยได้เล่น เพราะฝุ่น PM 2.5 เยอะ ส่วนใหญ่ตอนนี้ผมเลยจะอยู่ในยิมมากกว่า โยคะ ปั่นจักรยาน เล่นเวท เพื่อให้มันคาร์ดิโอด้วย และให้กล้ามเนื้อแข็งแรงด้วย ที่สำคัญผมคิดว่าการออกกำลังกายยังดีต่อสุขภาพใจด้วยนะครับ มีผลต่อการทำงานของสมอง

5) ทานอาหารอร่อย : ผมชอบออกไปหาอะไรอร่อย ๆ กิน เทคนิคในการหาร้านอาหารของผมง่าย ๆ ก็คือ เข้า Google map ไปแถว ๆ ที่ ๆ เราจะไป แล้วกดคำว่าร้านอาหารและดูร้านที่มีคนรีวิวเยอะ ๆ เพราะมันจะช่วยรับประกันให้เราได้ในระดับหนึ่ง (หัวเราะ)

ผมคิดว่างานอดิเรกก็มีส่วนเติมเต็มให้กับชีวิตในการทำงานของเราเหมือนกันนะครับ เพราะว่ามันเป็นช่วงเวลาที่เราได้พักสมอง เป็นช่วงเวลาที่ทำให้เราได้ไป Heal กาย Heal ใจ โดยเฉพาะการออกกำลังกายที่ช่วยให้เราได้ชาร์จแบตเตอรี่กับร่างกายและสมองเรา

นอกจากการ Heal ทางกายภาพแล้ว อาจารย์มีกิจกรรมอะไรที่พัฒนาตัวเองจากข้างใน เช่น นั่งสมาธิ อะไรอื่น ๆ ทำนองเดียวกันแบบนี้ไหมครับ ?

เออ อันนี้ผมว่าดี ผมไม่ค่อยได้ศึกษาธรรมะ แต่ก็มีบ้างที่นั่งสมาธิ แต่ก็น้อย รู้สึกว่าพักหลัง ๆ ผมนั่งสมาธิ เพราะวานาพิกา Apple Watch ผมเตือนว่าให้ทำสมาธิหน่อย (หัวเราะ) เช่น ให้หลับตาหรือมองรูป เลยเป็นเรื่องบังเอิญมากกว่า แต่ที่ผมคิดว่าได้สมาธิจริง คือ ได้จากการเล่นดนตรี ผมอยู่คนเดียวที่บ้าน ผมก็หยิบซอมาสี การที่เราอยู่กับ Note อยู่กับเพลง แม้เราจะไม่ได้จดจ่ออยู่กับลมหายใจ แต่เราก็ได้จดจ่ออยู่กับเพลงอยู่กับ Note ที่อยู่ในหัวเรา มันทำให้เรา “ดำดิ่ง” (Flow State) จดจ่ออยู่กับดนตรี มันคือการเดิน Note ที่ไม่ได้เป็นคำร้องในตัวเอง ไม่เหมือนดนตรีในปัจจุบันที่เพลงมักจะสัมพันธ์กับเนื้อร้องเพลงเป็นส่วนใหญ่ ผมมีข้อสังเกต คือ ถ้าเราตัดเนื้อร้องออกจากหัว เราจะไม่ผูกพันเรื่องภาษา แต่อยู่บนตัว Note

ซึ่งมันเป็นสิ่งที่เป็น “นามธรรม” ที่ไม่ได้มีความหมายในตัวเอง เป็น Melody และความรู้สึกที่เราจะต้องตีความอีกอันที่ผมตั้งสมาธิ คือ จากการเขียนงาน เหมือนเราลงไปในมหาสมุทรแล้วก็ตั้งลงไป การทำงานวิชาการเป็น Skill ที่ดีที่ทำให้เรามีสมาธิ

การมีสมาธิทำให้เราอยู่กับ “ปัจจุบัน” รู้ว่าปัจจุบันคืออะไร หรือแม้แต่ในวันที่เราฟุ้งกับความรู้สึกที่ออกมาเยอะ ๆ ไม่ว่าจะดีใจหรือเสียใจ แต่หลัก ๆ ที่เป็นปัญหาก็น่าจะเป็นความรู้สึกเสียใจมาก ๆ ผมว่าทางแก้ที่ง่ายที่สุดของเรา คือ ให้เรารู้ว่าเรารู้สึกอะไรอยู่ ผมเคยเจอเพื่อนคนหนึ่งวันที่ผมมีเรื่องทุกข์มาก ๆ ไปคุยกับเขาประโยคแรก ๆ เขากล่าวว่า “เฮ้ย นนท์ ตอนนี้นั่นรู้สึกอะไร?” เออ ผมคิดว่ามันมหัศจรรย์มาก ๆ นะ มันเป็นแค่คำถามง่าย ๆ แต่มันทำให้เรา “ซื่อตฟิล” แบบว่า “เฮ้ย ไอ้ที่เราพรั่งพรูต่าง ๆ เนี่ย บางทีเราลืมนึกไปนะว่าตอนนี้เราเป็นยังไง อารมณ์เราเป็นยังไงอยู่”

ภาพที่ 2 : อาจารย์อานนท์ มาเม้า
สีซออยู่ ร่วมวงเครื่องสาย
ในงานศพเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2566
ที่วัดโพธิ์นิมิตตสถิตมหาสีมาราม กทม.
ภาพประกอบจาก : อาจารย์อานนท์ มาเม้า

อาจารย์ชอบฟังเพลงไทยเดิม ชอบเล่นดนตรีไทย ?

ผมฟังเพลงไทยเดิมตั้งแต่เด็ก ผมโตมากับมัน ผมเรียนดนตรีไทยตั้งแต่เด็ก ๆ เริ่มตอน ป. 4 ตอนนั้นบ้านผมอยู่ใกล้โรงเรียนที่นนทบุรี ในบ้านผมตอนนั้นเหมือนจะมีแค่ลูกพี่ลูกน้องของผมเป็นเพื่อนเล่นแค่คนเดียวตามประสาเด็ก ผมก็เหงา ๆ ไม่รู้จะทำอะไร หลังเลิกเรียนตอนเย็น ผมก็ไม่มีอะไรเล่น ก็เลยวิ่งกลับบ้าน วันนั้นผมจำได้ว่าพอถึงบ้าน ก็ถอดเสื้อนักเรียน ทั้งตัวก็เหลือแค่กางเกงกับรองเท้าแตะ จากนั้น ผมก็วิ่งออกจากบ้านไปเล่นนอกบ้าน ผมก็เห็นพี่ ๆ ที่โรงเรียนกำลังเล่นดนตรีไทย ผมเลยเข้าไปนั่งฟัง แล้วก็ชอบ ผมขอคุณครูเรียน คุณครูก็ใจดีรับสอนเรา แต่ก็ดูเหมือนว่า “อานนท์ไปหาเสือไล่ซะ” (หัวเราะ)

เริ่มแรกผมเล่นขลุ่ย เป็นเครื่องดนตรีที่ครูเลือกให้ ผมคิดว่าน่าจะเพราะเป็นเครื่องที่เรียนง่าย แค่ใช้ลมเป่ากับนิ้วอุดช่องแล้วเสียง

ก็เกินไปตามนิ้วที่อุด ต่อมา ผมเรียนซอ แล้วก็ลองจับเครื่องดนตรีอื่น ๆ ที่ผมรู้สึกได้ว่ามันเริ่มยากขึ้น ผมมาคิดได้ทีหลังว่าการเริ่มจากของง่ายไปสู่ของยากเป็นกุศโลบายของครู เพราะการที่จะให้คน ๆ หนึ่งรู้สึกภูมิใจในตัวเอง คือ ทำให้เขาได้เรียนรู้และประสบความสำเร็จจากสิ่งที่ยากง่าย ๆ ก่อน จริง ๆ ผมเล่นเครื่องดนตรีได้ไม่เยอะนะ ผมมา Specialize จริง ๆ คือ ซอ เริ่มจากซอด้วงและซออู้ ตามมาเพราะ Skill มันก็ใกล้เคียงกัน ผมเข้า ม. 1 ที่โรงเรียนรัตนานิเบศร์ด้วยการสอบความสามารถพิเศษดนตรีไทย แล้วก็เป็นนักดนตรีไทยของโรงเรียนยาวเลย ไปแข่งระดับจังหวัดเคยได้ที่ 1 ด้วยนะครับ (ยิ้มอย่างภูมิใจ) ผมเรียนอยู่ที่โรงเรียนรัตนานิเบศร์ยาวจนจบ ม. 6 เลยครับ

ผมชอบดนตรี พอเริ่มทำงานก็ไปเรียนเปียโน แต่ไม่ค่อยมีเวลา เหมือนเรียนภาษาเหมือนกัน เราต้องอยู่กับมันมาก ๆ ใช้น้อย ๆ ไม่อย่างนั้นแล้วมันก็จะลืม ตอนนั้นผมก็ลืมเปียโนไปหมดแล้ว (หัวเราะ)

ภาพที่ 3 : โรงเรียนรัตนธิเบศร์
ภาพประกอบจาก : โรงเรียนรัตนธิเบศร์

อาจารย์เป็นคนรุ่นใหม่ อยากทราบว่าอาจารย์เล่นเกมบ้างไหมครับ ?

ผมชอบเล่นเกมบอร์ดเกม แต่ผมรู้ว่าผมเป็นคนเล่นไม่เก่ง (หัวเราะ) ทำ Poker Face ไม่ค่อยได้ เพราะงง (หัวเราะ) หรือเกมแบบที่ต้องวางแผน ก็คิดไม่ทันเพื่อน เล่นก็แพ้ตลอด ปกติจะเล่นกับญาติ ๆ และเพื่อนที่รู้จักกัน เวลาไปเที่ยวที่ต่างจังหวัดก็มักจะมีเพื่อนคนหนึ่งที่เป็นเจ้ามือบอร์ดเกม มีบอร์ดเกมเยอะ ๆ ก็จะหยิบติดไปเล่นกัน เวลาผมเล่นกับที่บ้าน ผมจะแพ้อยู่เรื่อยเลย (หัวเราะ) จริง ๆ แล้วผมพยายามเข้าสู่โลกเกมเมอร์ (Gamer) นะ ผมชอบเล่นเกม Nintendo Switch เพราะพกพาไปไหนมาไหนได้ง่าย แต่ก็ไม่รอด รู้สึกว่ามันไม่สนุก (หรือเพราะว่าเราแพ้อยู่ (หัวเราะ)) ผมรู้สึกว่าผมเป็นคน Active ซึ่งบุคลิกภาพของผมส่วนนี้มันทำให้ผมไม่ค่อยเล่นเกม เพราะอย่างเกมที่ผมเล่นก็มักจะเป็นเกมที่เล่นกับตัวเอง สุดท้ายเราก็ไม่ได้รู้สึกอินกับมันมาก ถ้าเทียบกับกิจกรรมอื่น ๆ ที่มันส่งเสริมให้เราเอาตัวเองออกไปข้างนอกไปใช้ชีวิตกับผู้คนหรือสิ่งแวดล้อม

ผมอยากรู้ว่าการที่อาจารย์ชอบทำกิจกรรมเฮฮา กับเพื่อน ๆ กับญาติ ๆ อาจารย์รู้สึกว่ามันมีเพดานอะไรบางอย่างหรือไม่ ในฐานะที่เป็น “อาจารย์” ที่ดูน่าจะต้องรักษาภาพลักษณ์พอสมควร ?

ผมว่าจริง ๆ พอทะเลาะเปลือกออกไปแล้ว ทุกคนเป็นมนุษย์ เพียงแต่มีบทบาท หน้าที่ที่ต้องทำ ในรูปแบบที่แตกต่างกัน นอกจากการสอนหรือการทำวิจัยแล้ว เราก็เป็นมนุษย์คนหนึ่ง เพียงแต่เป็นมนุษย์ที่อยู่ในวงการเดียวกัน มนุษย์ที่คุยกฎหมาย คุยวิชาการกันรู้เรื่อง การมีเพื่อนในวงการเดียวกัน ก็มีข้อดี คือ ทำให้เรื่องที่เราสนใจในอาชีพนักวิชาการ ได้มีคนคุยแลกเปลี่ยนความเห็นด้วย คุยอะไรมันต่อติดคุยกันรู้เรื่อง ภาษาหรือประเด็นต่าง ๆ มันก็ลื่นไหล อาจจะมีบ้างที่เห็นไม่ตรงกัน แต่รู้ว่ากำลังคุยเรื่องอะไรกันอยู่ โดยส่วนตัวผมจะชอบไป Hang-out กับเพื่อนร่วมงาน บางครั้งก็เป็นเพื่อนต่างสาขากันที่รู้จักจากการทำงานร่วมกัน

ในมุมหนึ่ง บางครั้งก่อนที่จะมาเป็นเพื่อนร่วมงานกัน เราเคยมีความสัมพันธ์กันแบบอาจารย์-ศิษย์กันมาก่อน แต่พอคนเรามั่นสนิทกันแล้ว ผมคิดว่ามันทลายความเก๋ ๆ กัง ๆ กันออกได้ พออยู่ในคณะเวลามีกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกัน สอนในวิชาเดียวกัน หรืออยู่ในภาควิชา ศูนย์กฎหมายเดียวกัน มีงานวิชาการที่ต้องจัด มีเรื่องที่ต้องประสานด้วยกัน ก็เลยทำให้สนิทกันมากขึ้น และโชคดีว่าสมัยที่ผมเข้ามาเป็นอาจารย์ใหม่ ๆ คณะมีการอบรมปฐมนิเทศอาจารย์ใหม่ ทำให้เราได้รู้จักกับอาจารย์ผู้ใหญ่หลาย ๆ ท่านที่คณะคัดสรรมาให้ ท่านเหล่านั้นมาช่วย Guideline แนะนำแนวทางการใช้ชีวิตในหลาย ๆ ด้านมาก ด้านวิชาการ

ภาพที่ 4 : อาจารย์อานนท์กับเพื่อนร่วมงาน
(อ. มาติกา วจิยสร, รศ. ดร.สุรศักดิ์ บุญเรือง, อ. สุรศักดิ์ บุญญานุกุลกิจ)
ที่ไร่ชาอุยฟง จ. เชียงราย เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2559
ภาพประกอบจาก : อาจารย์อานนท์ มาเมาะ

การเงิน การใช้ชีวิต การเตรียมการสอนหนังสือ พอถึงจุดหนึ่งผมคิดว่าที่บางคนเชื่อว่าเป็นครอบครัวเป็นบ้านหลังที่สอง ผมคิดว่ามันก็ใช่เนาะ ลองคิดดูสิว่าวัน ๆ หนึ่งเราอยู่ในที่ทำงานมากกว่าอยู่ที่บ้านอีก เราเจอหัวหน้ามากกว่าพ่อแม่ปู่ย่าตายายเรามาก

ภาพที่ 5 : บุคลิกของคนประเภท ESTP
ภาพประกอบจาก : <https://th.hrnote.asia/tips/16-personalities-mbti-10122021/>

อาจารย์คิดว่าตัวเองมีบุคลิกอย่างไร ? Active/Nerd/Introvert/Perfectionist ? อยากขอให้อาจารย์ทำแบบสอบถาม <https://www.16personalities.com/th/> บุคลิกภาพประเภทต่าง ๆ แล้วแสดงผลลัพธ์ที่ได้ให้กับผู้อ่านได้หรือไม่ ?

คนอื่นเขาได้คำถามเหมือนผมแบบนี้ไหม ? ผมชอบคำถามนี้มาก กองบรรณาธิการวัยรุ่นมากเลยครับ (หัวเราะ) ผมเป็นคน ESTP¹ จริง ๆ ผมเคยทำแบบทดสอบนี้แล้ว เพราะอยากรู้ว่าตัวเองเป็นอะไร แน่แน่นอนว่า E คือ ความเป็น Extrovert นะชัดเจน เดาไม่ยาก ถ้าให้ผมอยู่คนเดียวผมเฉาเนาะ ไม่ได้ออกไปไหน ช่วงที่ผมเป็นโควิดปลายปีที่แล้วนี่ผมโคตรทรมานเลย ไม่ได้ทรมานจากอาการไชนะ ทรมานที่ต้องกักตัวอยู่แต่ในห้องไม่ได้ออกไปไหน (หัวเราะ)

ผมคิดว่าสิ่งแวดล้อมที่หล่อหลอมเรามาตั้งแต่เด็กมันผูกเราที่จะทำให้เราเป็นคนที่มีความมั่นใจได้ตอนเด็ก ๆ เราถูกเลี้ยงดูให้เป็นคนกล้า คนมั่นใจ ที่บ้านผมค่อนข้างเปิดกว้าง ผมเกิดมาในครอบครัวใหญ่ บ้านผมอยู่กันหลายคน ผมโตในบ้านของตาทวดที่เป็นเหมือนประมุขของบ้าน มีญาติพี่น้องเยอะ ผมไม่ได้โตมากับพ่อแม่ ยายเป็นคนรับผมมาเลี้ยงตั้งแต่อายุ 3 ขวบ ยายเลยเป็นเหมือนทั้งพ่อและแม่ของผม แต่ผมก็ยังมีการติดต่อกับพ่อแม่ตลอดนะ บ้านผมมีคนเยอะมีหลาย Gen อยู่ด้วยกัน เราเลยได้สัมผัสกับคนในทุก ๆ ช่วงวัย แล้วก็ก็เป็นบ้านที่ให้อิสระกับลูกหลานค่อนข้างเยอะที่สำคัญ คือ ผมได้รับความเมตตาจากผู้เฒ่าผู้แก่เยอะ ผมเห็นคนหลายแบบในครอบครัว ทำให้เราได้เห็นอะไรหลาย ๆ อย่าง แล้วเราก็ต้องรู้จักใช้ชีวิตของเราเองได้ ต้อง React ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับทุก ๆ คน จุดนี้ผมคิดว่าทำให้ผมกล้าคุย กล้าทำอะไร ๆ กับคนค่อนข้างเยอะ

¹ คนที่มีบุคลิกภาพแบบ ESTP เป็นคนที่มีพลังงานมาก เขาเป็นนักแก้ไขปัญหา ชอบความสนุกสนาน เขาเป็นคนที่ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างยอดเยี่ยม รวมทั้งยังสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีด้วย ESTP มักให้ความสำคัญเกี่ยวกับรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ และเป็นคนที่สังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัว มองเห็นรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ และเป็นคนที่ใช้ชีวิตอยู่กับปัจจุบัน นอกจากนั้น ESTP เป็นคนที่ใช้ตรรกะในการตัดสินใจมากกว่าอารมณ์ความรู้สึก เมื่อต้องตัดสินใจเขามักจะเป็นคนที่วิเคราะห์สถานการณ์โดยใช้เหตุผล ใช้ตรรกะ แก้ปัญหาด้วยกระบวนการที่เรียบง่าย ESTP เป็นคนที่เก่งในเรื่องของการอยู่กับความเป็นจริง เขาชอบสิ่งที่ลงมือปฏิบัติได้จริงมากกว่าไอเดีย ทฤษฎีต่าง ๆ แต่เขาก็ให้ความสนใจเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังสิ่งเหล่านั้นด้วย, <https://www.urbiner.com/post/estp-personality-cognitive-function>

ภาพที่ 6 :
 อาจารย์อานนท์สมัยประถม
 (เด็กผู้ชายนั่งพื้น) กับคุณครู
 และเพื่อนที่โรงเรียนวัดแคไฉน
 ภาพประกอบจาก :
 คุณครูสนธยา โตบุญจพร
 คุณครูของอาจารย์อานนท์ มาแล้ว

ผมไม่ได้โตในสังคมในเมือง ในจังหวัด ผมโตในโรงเรียนวัดแคไฉน เป็นโรงเรียนวัดที่จังหวัดนนทบุรี อาจเรียกได้ว่าเป็นสังคมแบบกึ่ง ๆ ชนบท ผมเป็นเด็กวิ่งเล่นตามสวน นักเรียนในโรงเรียนไม่เยอะ บางปีทั้งห้องมี 7 คน คุณครูก็น้อย ผมโตมาในสังคมแบบนั้น เหมือนเป็นโรงเรียนในฝันมากนะ แต่จริง ๆ มันสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการศึกษาไทยที่ทุกคนต่างก็ส่งลูกหลานไปเรียนในตัวเมือง ผมวิ่งเล่นไปไหนมาไหน มีความสุขกับวิถีชีวิตที่เราเห็นต้นไม้ใบหญ้า มีความเป็นเกษตรกรรม วิถีชีวิตแบบไทย ๆ ไม่เครียด Enjoy เล่นกับธรรมชาติ ผม Amazing มากตอนที่ลูกพี่ลูกน้องผมมีเกมบอย (Game Boy) คือ โอ้ววามาก เพราะเราไม่เคยเล่น เราไม่ชินกับของเล่นใหม่ ๆ แบบนั้น เพราะปกติเราอยู่บ้าน เราวิ่งเล่นที่วัด ที่สวน (ยิ้ม)

อาจารย์เคยตั้งคำถามกับตัวเองบ้างหรือไม่ ? คำถามล่าสุด คือ เรื่องอะไร ? และอาจารย์มีคำตอบสำหรับคำถามนั้นหรือไม่ ? อย่างไร ?

เคยตั้งคำถามอยู่เรื่อย ๆ ครั้นในเวลาที่มีเหตุการณ์ที่ต้องทบทวนชีวิตหรือทบทวนสถานการณ์เหล่านั้น แต่คำถามล่าสุด คือ ปีนี้เราอยากทำอะไรที่เป็นเรื่องวิชาการบ้าง เพราะผมเองแม้จะคิดงานหรือเขียนเรื่องที่เป็นวิชาการทางออนไลน์อยู่เรื่อย ๆ แต่ก็ไม่ได้เขียนงานวิชาการเป็นเล่ม ๆ เลยในระยะหลังมานี้ ก็เลยคิดว่าปีนี้ควรลงมือบ้าง หลังจากใช้ชีวิตได้ทำงานหรือมีประสบการณ์ทางปฏิบัติ ได้ไปร่วมทำงานกับผู้คนอยู่ระยะหนึ่ง พอคิดว่าอยากทำอะไร ขั้นตอนของผมต่อไป คือ ผมชอบจดและทำแพลนเอาไว้ว่าเรื่องนั้น ๆ จะใช้เวลาประมาณเท่าไร จะเสร็จเมื่อไหร่ครับ

มองไปยังอนาคต อาจารย์มีอะไรที่อยากจะทำมากที่สุดภายใน 10 ปี ข้างหน้า ?

ผมอยากใช้ความรู้และความสามารถที่มีให้เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะเรื่องวิชาการ ผมอยากให้วงการกฎหมายในประเทศไทยก้าวหน้าและเข้มแข็งมากกว่าที่เป็นอยู่ครับ อีก 10-20 ปี ข้างหน้า ผมเชื่อว่าวงการกฎหมายไทยดีขึ้นได้อย่างแน่นอนครับ ถ้าทุกคนในวงการช่วยกัน สำหรับตัวผมเองผมอยากทำ 3 เรื่อง คือ

- 1) ผมอยากเขียนตำรากฎหมายในวิชาที่ผมสอนหนังสืออยู่แล้วเพื่อให้นักศึกษาไว้ศึกษา เพราะผมคิดว่าปัจจุบันตำรากฎหมายในบ้านเรายังน้อย
- 2) ผมอยากผลักดันให้เกิดการประชุมวิชาการประจำปีทางกฎหมายมหาชน เพื่อเป็นพื้นที่ศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนความรู้และเสนอแนะข้อที่เป็นประโยชน์ โดยจัดเป็นรายปีให้คณาจารย์หรือนักกฎหมายมหาชนมาฟังและช่วยกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครับ และ

- 3) ผมอยากผลักดันให้เกิดการแข่งขันแถลงการณ์จำลองในศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครอง ซึ่งเรื่องนี้ในทางปฏิบัติมีการใช้งานจริง แต่ยังไม่เคยมีมหาวิทยาลัยจัดเวทีการแข่งขันเพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกฝน

ผมอยากบอกว่าเรื่อง 2) และ 3) เริ่มขยับแล้ว โดยได้รับความเห็นชอบในหลักการจากศูนย์กฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แล้วครับ ต่อไปก็คือการขออนุมัติและทำรายละเอียด

เพื่อให้ทางคณะให้ความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง ทั้งสองงานดังกล่าวต้องขอบคุณ รศ. ดร.นิรมัย พิเศษ มั่นจิตร
ผู้อำนวยการศูนย์กฎหมายมหาชนของคณะคนปัจจุบันที่ช่วยผลักดันด้วยครับ

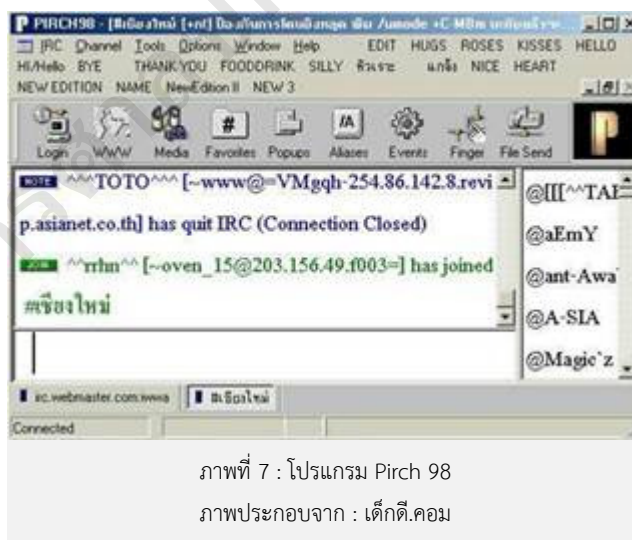
วารสารวิชาการศาลปกครอง

ส่วนที่ 2 : การศึกษา

อยากทราบสาเหตุที่อาจารย์เลือกที่จะศึกษากฎหมาย ?

ผมได้ยินชื่อเสียงของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มานานแล้วครับว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพ มีบุคลากร ครูบาอาจารย์หลาย ๆ ท่านที่มีชื่อเสียง ทำประโยชน์ให้ประเทศชาติ ผมเลยตัดสินใจสอบตรงเข้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่ก่อนหน้านั้นสมัยมัธยมศึกษาตอนปลาย ผมมาเริ่มดูว่าความสนใจของผมคืออะไร ? จริง ๆ แล้วผมเริ่มต้นผมเรียนสายวิทย์นะ แต่เป็นการเรียนสายวิทย์ด้วยความเชื่อที่ว่า ถ้าเรียนสายนี้แล้วจะสอบได้กว้าง สอบสายงานไหนก็ได้ แต่พอเรียน ๆ ไปรู้สึกชอบเรียนทางสังคมศาสตร์มากกว่า แม้ต่อมาผมรู้สึกว่าการชอบเราเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ แต่มันก็ยังอยู่ในกลุ่มสังคมนะ เช่น ตอนผมเรียน ม. 5 ก็มีวิชาเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ผมก็อยากเป็นนักเศรษฐศาสตร์ พอขึ้น ม. 6 ก็ต้องตัดสินใจ ผมมองย้อนกลับไปว่าตอน ม. 4 เคยเรียนกฎหมายเบื้องต้นและมีผลการเรียนที่ดี สุดท้ายก็ตัดสินใจสอบตรงเข้าคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผมไม่มีญาติหรือคุณครูที่มีอิทธิพลต่อการเรียนกฎหมายของผมเลยนะ ผมโตมาในแบบที่ว่าอยากทำอะไรก็ทำ ผมเป็นคนเลือกเองตัดสินใจเอง เพราะฉะนั้นชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยนี้ผมได้ยินมาจากแหล่งทั่ว ๆ ไปเหมือนกับเพื่อน ๆ สมัยนั้นก็เริ่มมี Dek-D.com แล้ว มีเว็บบอร์ดต่าง ๆ มีโปรแกรม Pirch 98² และ MSN ที่เป็นช่องทางการสื่อสารของคนในยุคนั้น สมัยนั้นยังไม่มี Facebook ส่วน Hi5 มีแล้ว แต่ก็ยังไม่ฮิตมากมาคิดดูแล้ว ผมไม่มีญาติหรือผู้ใหญ่คนไหนที่จะมาแนะนำชีวิตในเวลานั้นของเราเลย

ภาพที่ 7 : โปรแกรม Pirch 98

ภาพประกอบจาก : เด็กดี.คอม

การเตรียมสอบตรงธรรมศาสตร์ในเวลานั้น ผมซื้อหนังสือมาอ่านเอง ผมจำได้ว่าไปซื้อหนังสือที่จุฬาฯ (หัวเราะ) ชื่อความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไปที่อาจารย์มานิตย์ จุมปา เป็นบรรณาธิการ และมีอาจารย์คณะนิติศาสตร์ จุฬาฯ มาเขียนกันเป็นซีรีส์ ส่วนเรื่องเรียงความย่อความเราก็พอทำได้ในเวลานั้นจากการเรียนวิชาภาษาไทย จากการทำรายงานต่าง ๆ เลยไป Focus อ่านหนังสือกฎหมาย และก็มีซื้อหนังสือเตรียมสอบกับแนวข้อสอบมานั่งหัดทำช่วงปิดเทอม ส่วนเพื่อน ๆ ในห้องของผมส่วนใหญ่ก็ไปสายวิทย์กันหมดเลย ไปสอบวิศวะกัน ผมก็อ่านของผมคนเดียว ไม่มีเพื่อนมานั่งอ่านตัวด้วย ตอนนั้นจำได้ว่าอ่านหนังสือแล้วก็ช่วยสอนหนังสือเด็กด้วย เป็นลูกคนรู้จักกัน (หัวเราะ) ตอนประกาศผลสอบผมดีใจมาก ๆ

² ถ้าคุณเคยเล่นโปรแกรมนี้ แปลว่าคุณไม่เด็กแล้ว-ผู้เรียบเรียง

เพราะตอนที่ออกจากห้องสอบก็รู้สึกแบบ 50-50 อัตราการแข่งขันสมัยก่อนมันสูงมาก ๆ เปิดรับแค่ 300 คน จากคนสมัครถ้าจำไม่ผิดคือกว่า 8,000 คน จากทั่วทุกสารทิศ แล้วผมไม่ได้มาจากโรงเรียนดัง ไม่ใช่ชนชั้นเรียนที่มั่งคั่งของประเทศ

พอเข้ามาเรียนแล้ว มันเหมือน/ต่างกับที่คิดไว้ก่อนเข้ามาเรียนไหม ?

มันต่างออกไปไหม ? อืม (หยุดคิด) ผมจำไม่ค่อยได้ว่าตอนนั้นผมคาดหวังกับการเรียนในมหาวิทยาลัยยังไง เราไม่เคยเห็นบรรยากาศเลย ไม่เหมือนยุคนี้ที่เราสามารถเห็นภาพในห้องเรียนจากการที่อาจารย์หรือพี่ ๆ เราแชร์กันในอินเทอร์เน็ต ผมเลยจินตนาการไม่ออกว่าการเรียนมหาวิทยาลัยเป็นยังไง เลยไม่มีอะไรที่คาดหวังกับมหาวิทยาลัยด้วยว่าจะต้องจัดการเรียนการสอนยังไงให้กับเรา ผมคิดอย่างเดียว คือ เข้ามาเรียนยังไงก็ได้ให้จบ แล้วไม่สอบตก ไม่อยากต้องเสียเงินเสียเวลาไปอ่านหนังสือใหม่ ผมคิดแค่นั้นเอง

เหตุใดอาจารย์จึงศึกษาปริญญาโทในสาขากฎหมายมหาชน ?

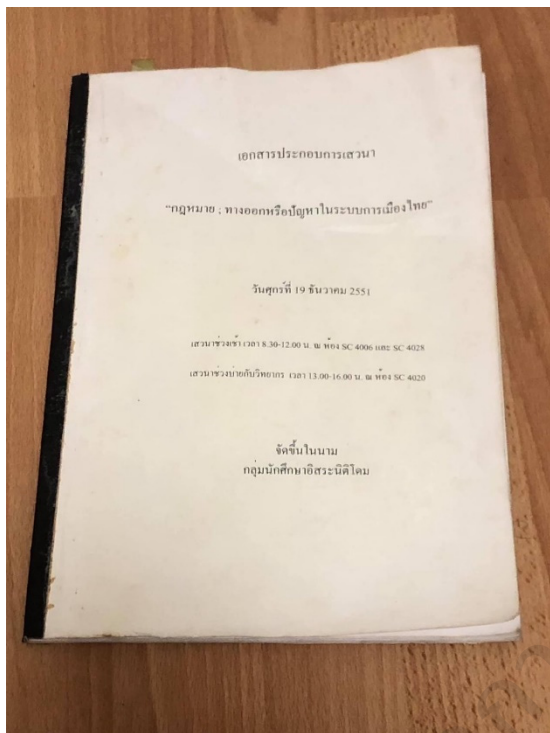
ผมเข้ามาเรียนในช่วงที่บรรยากาศทางการเมืองมีข้อถกเถียงเรื่องอำนาจ ความชอบธรรม คือ ผมเข้ามาเรียนปี พ.ศ. 2548 ปีต่อมารัฐประหารเลย ผมอยู่ในบรรยากาศแบบนั้น เลยมีส่วนทำให้ผมชอบเรื่องการเมือง สังคม ประเทศชาติ เราารู้สึกว่าเราอินมาก บวกกับด้วยความที่เราเรียนธรรมศาสตร์ด้วย ช่วงเวลานั้นเป็นช่วงที่มีประเด็นซับซ้อนเลย เช่น เผด็จการรัฐสภา การบริหารงานของรัฐบาลทักษิณที่ถูกกล่าวหาเรื่องความไม่โปร่งใส ผมเริ่มอ่านหนังสือพิมพ์มติชนอย่างจริงจังครั้งแรกสมัยมหาวิทยาลัย อยู่หอพักของมหาวิทยาลัย ซึ่งจะมีราวหนังสือพิมพ์ได้หอ มีไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน และอื่น ๆ ทุก ๆ ได้หอ ก็จะได้รับหนังสือพิมพ์ ผมก็ไปนั่งอ่านบ่อย ๆ บทความที่ผมรู้สึกว้าวและติดตามตลอด คือ บทความของอาจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์ และอาจารย์เกษียร เตชะพีระ เรื่องไหนที่เราว้าวมาก ๆ ก็ไปถ่ายเอกสารเก็บไว้ บางอันก็จะขอแม่บ้านเลยว่า “ถ้าไม่เอาแล้ว ผมขอนะ” เอามาตัดเก็บใส่แฟ้มไว้ (หัวเราะ)

ในสมัยปริญญาตรี ผมทำคะแนนในวิชาสายกฎหมายอื่น ๆ ได้ดีกว่ากฎหมายมหาชนมากเลยนะ เช่น พวกกฎหมายสัญญา กฎหมายอาญา โดยกฎหมายมหาชนก็ไม่ได้คะแนนดีเด่นมาก แต่ว่าพอมันชอบแล้ว มันอิน (หัวเราะ) ผมก็เลยลงตัวเลือกกฎหมายมหาชน โดยเลือกเก็บประกาศนียบัตรกฎหมายมหาชนจากการลงวิชาในด้านดังกล่าวตามหลักเกณฑ์ที่จะได้รับประกาศนียบัตร และตอนสอบเข้าเรียนปริญญาโท ก็เลือกสาขากฎหมายมหาชน อีกเรื่องที่ผมจำได้ คือ กฎหมายการคลังก็เป็นกฎหมายอีกสาขาหนึ่งของกฎหมายมหาชน ซึ่งผมก็ชอบ ตอนทำรายงานของอาจารย์สุเมธ ศิริคุณโชติ ผมก็ทำเรื่องนโยบายกึ่งการคลัง (Quasi - fiscal policy) ผมค้นเจองานของอาจารย์รังสรรค์ ธนพรพันธ์ ที่แกเขียนเศรษฐศาสตร์รัฐธรรมนูญ มันเปิดโลกเราว่ากฎหมายก็มีอีกแง่มุม เช่น มุมในเชิงเศรษฐศาสตร์

สมัยเรียนที่อาจารย์ว่ากระแสการเมืองแรงมาก อยากทราบว่าอาจารย์เคยเปลี่ยนแปลงแนวคิดในทางกฎหมาย/การเมืองครั้งสำคัญหรือไม่ (หรือที่สมัยนี้เรียกกันว่า “ตาสว่าง”) ? หากมี ได้แก่ เหตุการณ์ใด ?

ผมไม่เคยรู้สึกแบบนั้นเลย อืม ... (หยุดคิด) มันพูดยาก คือ ไม่ได้รู้สึกอยู่ในภวังค์ของ Propaganda แต่แรก เลยไม่ได้มีความรู้สึกแบบว่าเป็นพวก “กลับใจ” หรือมันมีโดยที่เราไม่รู้ตัวไม่รู้นะ คือ ทุก ๆ วันนี่เริ่มมีปรากฏการณ์ “กลับข้าง” ใช่มั้ย ? ผมรู้สึกว่าสังคมธรรมศาสตร์มัน Shape เราตั้งแต่แรกเข้าไปเลย

เพราะตอนเด็ก ๆ เราไม่ได้สนใจการเมืองเลย แต่พอเราอยู่กับธรรมศาสตร์ ธรรมศาสตร์ก็เริ่มสอนเราตั้งคำถามกับสิ่งต่าง ๆ เราเลยไม่ได้รู้สึกที่เราเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลันกะทันหัน หรือกลายเป็นพวก Radical คือถ้าเทียบกับเพื่อน ๆ หรือคนที่ผมรู้จักนะ ผมเคยมีเพื่อนรัฐศาสตร์ที่มานั่งคุยกันในห้องแล้วผมรู้สึกว่ “โห มันฉีกขนาดนี้เลยหรอ” (ยิ้ม) ผมไม่ได้รู้สึกว่าเป็นแบบขนาดนั้น เหมือนเป็นผ้าขาวที่ให้ธรรมศาสตร์ค่อย ๆ เติมแต่ง ผมคิดว่าความคิดของผมถูกหล่อหลอมมาแบบนั้น

ภาพที่ 8 : ภาพเอกสารประกอบการเสวนา
ที่ยังคงเก็บไว้ในปัจจุบัน
ภาพประกอบจาก : อาจารย์อานนท์ มาเภา

ย้อนกลับไปที่ปี พ.ศ. 2549 ในวันรัฐประหาร 19 กันยายน ซึ่งตอนนั้นเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่รู้สึกว่ ได้รับผลกระทบโดยตรง คือ ต้องหยุดเรียน (หัวเราะ) แต่ว่าก็ไม่ได้กระทบอะไรมาก เพราะเป็นช่วงสอบปลายภาคแล้ว ผมจำได้ไม่ลืมว่าวันรุ่งขึ้น คือ วันที่ 20 กันยายน ผมนั่งรถเมล์ ปอ. 29 กับลูกพี่ลูกน้องที่เรียนธรรมศาสตร์ด้วยกันไปห้างฟิวเจอร์พาร์ครังสิต เพราะอยากรู้ว่าข้างนอกเป็นยังไง ผมก็เห็นรถถังจอดอยู่หน้าโรงพยาบาลด้วย (ยิ้ม) จากนั้น ก็เห็นว่ากลุ่มนักศึกษา กลุ่มการเมือง ก็เริ่มต้นตัวกับการตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องอำนาจของคณะรัฐประหาร เช่น อาจารย์สมยศ เชื้อไทย ก็ได้ออกข้อสอบเกี่ยวกับสถานะของคำสั่งคณะรัฐประหาร มิ่งานเสวนาเกี่ยวกับตุลาการภิวัตน์ (จริง ๆ ก็มีประเด็นทางวิชาการถกเถียงเรื่องนี้ก่อนรัฐประหารบ้างแล้วพอสมควร) เหล่านี้คงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผมชอบกฎหมายมหาชน ผมเองก็ได้รวมตัวกับเพื่อน ๆ ทำกิจกรรม แต่ก็ไม่ได้เป็นกิจกรรม

ทางการเมืองอย่างเป็นทางการ ผมทำงานช่วยเพื่อนที่เป็นคณะกรรมการนักศึกษาที่คณะ (กน.) อยู่แล้ว ก็เลยรวมตัวกับเพื่อน ๆ จัดเสวนาทางวิชาการเกี่ยวกับสถานการณ์การเมืองไทยและการใช้อำนาจตุลาการงานนั้นผมก็เชิญอาจารย์ธีระ สุธีวรารังกูร อาจารย์กริช ภูณียามา มาร่วมเสวนา มีอาจารย์จันทจิรา เอี่ยมมยุรา และอาจารย์วรเจตน์ ภาคีรัตน์ ให้คำปรึกษา และตอนนั้นมีอาจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ เป็นคณบดีที่อนุมัติให้งานนี้เกิดขึ้นได้ เอกสารประเด็นกฎหมายที่น่าสนใจที่เราทำแจกตอนนั้น ก็ยังคงเก็บไว้อยู่เลย ตอนนั้นผมตื่นตัวทางการเมืองมากก็จริงนะ แต่ก็ไม่ได้คิดเลยนะว่าอยากจะเล่นการเมือง ไม่ได้คิดว่าจะอยากไปมีตำแหน่งอะไรแบบนั้น เราแค่สนใจการเมือง ผมไม่ได้คิดว่าการสนใจการเมืองจะต้องเท่ากับการไปเป็นนักการเมือง ผมชอบทำงานในสายวิชาการมากกว่า

อาจารย์สนใจเรื่องบทบาทของตุลาการพอสมควร เลยเป็นส่วนหนึ่งที่เลือกทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “การตรวจสอบผู้พิพากษาและตุลาการโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ” ในระดับชั้นปริญญาโท ?

ในเวลานั้นสังคมคิดว่าผู้พิพากษาและตุลาการใหญ่ที่สุด และหลาย ๆ ครั้งเรารู้สึกว่าจริง ๆ แล้วหลายครั้งปัญหามันก็มาจากการใช้อำนาจของผู้พิพากษาและตุลาการนั้นแหละ จริง ๆ เขาก็เป็นเจ้าหน้าที่คนหนึ่งที่ใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย แต่ว่าสังคมไทยมักจะหลุดโฟกัส ไม่ค่อยมาตั้งคำถามกับสิ่งเหล่านี้ว่าเราจะตรวจสอบผู้พิพากษาและตุลาการได้แค่ไหน ผมเลือกหัวข้อนี้เพราะคิดว่ามันน่าจะทำให้สังคมได้ตั้งคำถามจริง ๆ ผมอยากจะศึกษาในสิ่งที่สังคมไม่ค่อยจับตา ไม่ค่อยตั้งคำถาม เพราะเราคิดว่าผู้พิพากษาและตุลาการมีอำนาจอันสูงส่ง เราไม่ค่อยเห็นการมองว่าผู้พิพากษาและตุลาการก็เป็นเจ้าหน้าที่คนหนึ่งที่ทำผิดพลาดได้ เลยคิดว่าน่าจะเป็นงานที่ควรลองทำดู

อยากให้อาจารย์เล่าประสบการณ์เรียนปริญญาเอกในประเทศไทย ?

ผมทำเรื่องละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นเรื่องใหม่ที่น่าสนใจในสังคมไทย ปัจจุบันเรื่องนี้เพิ่งถูกบรรจุเอาไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ฉบับก่อนหน้านั้นไม่มีนะครับ สิ่งที่เราจะต้องดู คือ ปัญหาของกฎหมายฉบับนี้มีอะไรบ้าง ทั้งในแง่ของตัวบทและในแง่ของการใช้บังคับ

สำหรับการเรียนปริญญาเอกในประเทศไทย ผมขอเชียร์และเป็นกำลังใจให้กับทุกคนที่สนใจหรือกำลังเรียนอยู่ ผมเห็นว่าปัจจุบันทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลและความรู้ในต่างประเทศได้โดยไม่ต้องเดินทางไปต่างประเทศ แต่ผมไม่ได้หมายความว่าเรียนปริญญาเอกในต่างประเทศไม่ดีนะครับ ผมคิดว่าดีแน่นอน อย่างไรก็ตาม ชีวิตแต่ละคนก็มีเงื่อนไขหรือโอกาสที่แตกต่างกันไป วันนี้หลายมหาวิทยาลัยเปิดหลักสูตรปริญญาเอกทางกฎหมายที่มีคุณภาพ ผมเชื่อว่าผู้ที่สนใจน่าจะลองลงเรียนนะครับ การศึกษาระดับปริญญาเอกโดยส่วนใหญ่ คือ การทำงานวิจัยและค้นคว้าด้วยตัวเอง ขอเพียงเราเจอหัวข้อที่ชอบและใช้ก็ลงมือลุยได้เลยครับ ปริญญาเอกไม่ใช่ของยากเกินกว่าที่หลายคนกังวล ส่วนคนที่กำลังเรียนอยู่และอาจจะท้อ ผมคิดว่าทางหนึ่ง คือ ลองคุยหรือแลกเปลี่ยนกับคนอื่น ๆ ที่รู้เรื่องเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังศึกษา เผื่อจะได้มุมมองเพิ่มเติมและนำไปพัฒนาต่อได้ในงานวิจัยครับ

ถ้าผมมีโอกาสได้ไปเรียนต่อต่างประเทศ ผมคิดไว้ 2 ประเทศ คือ ประเทศเยอรมันและประเทศอังกฤษ ที่ผมสนใจประเทศเยอรมันก็เพราะผมมีพื้นฐานความรู้ภาษาอยู่บ้างแล้ว คณะนี้แหละที่ส่งเงินให้ผมไปเรียนภาษา (หัวเราะ) ก็จะเป็นการศึกษากฎหมายมหาชนแบบภาคพื้นทวีปยุโรป แบบ Civil law ส่วนประเทศอังกฤษ ผมคิดว่ามหาวิทยาลัยดัง ๆ ทุกวันนี้ทำ Comparative Public Law เยอะ ทำให้เห็นมุมมองกฎหมายเปรียบเทียบ อย่างมหาวิทยาลัย Oxford หรือ Cambridge เขาทำเรื่องนี้เยอะมากจริง ๆ ที่ธรรมศาสตร์เองตอนนี้ก็มีอาจารย์จบกฎหมายมหาชนจากประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบ Common law ด้วยนะครับ เช่น ดร.วริษา อองสุพันธ์กุล ที่จบปริญญาตรีที่ธรรมศาสตร์ แล้วไปต่อปริญญาโทสาขากฎหมายมหาชนจากประเทศฝรั่งเศส จากนั้น ก็จบปริญญาเอกจากประเทศออสเตรเลียครับ บางท่านก็อยู่ระหว่างเรียนต่อปริญญาเอก อย่างล่าสุด คือ อาจารย์สุรศักดิ์ บุญญานุกุลกิจ ก็เรียนที่อังกฤษอยู่ จบ LL.M.

ที่ King's College London, University of London แล้ว กำลังเรียนปริญญาเอกอยู่ที่มหาวิทยาลัยเดียวกัน อาจารย์สุรศักดิ์สนใจและทำงานเรื่องกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ เรื่องการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ อีกคนที่เรียนอยู่ที่อเมริกา คือ อาจารย์อภินพ อติพิบูลย์สิน ที่จบ LL.M. ที่ Columbia University in the City of New York แล้ว ตอนนี้กำลังทำปริญญาเอกเชิงรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบกับที่ University of Virginia

วารสารวิชาการศาลปกครอง

ส่วนที่ 3 : การทำงาน

อยากทราบคติประจำใจในการทำงานของอาจารย์ และแนวคิดที่อาจารย์นำมาปรับใช้ในการแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ

ไม่มีเลย (หัวเราะ) เรื่องนี้มันพูดยากนะ ผมแค่คิดว่าผมต้องทำงานออกมาให้ดีแค่นั้นเอง ผมว่าเราอาจจะสนุกกับงานด้วย เพราะเรา Match กับชีวิตงานของเรา ผมเลยมีความสุขกับการทำงาน ผมไม่ได้ชอบอ่านพวกหนังสือ How to เราเรียนรู้ชีวิตการทำงานส่วนใหญ่จากประสบการณ์จริง จากการที่เราได้เจอคน ได้ทำงานร่วมกับคน เราก็จะเก็บเล็กผสมน้อยจากคน ๆ นั้น คน ๆ นี้ อย่างเช่นคนนี้เป็นคนละเอียด กับงานมาก คนนี้เก่งในการ Conduct ในที่ประชุม แบบที่ Smooth ราบรื่นมาก ไม่หักหาญน้ำใจและให้เกียรติ คนที่ประชุม คนนี้มี Idea คนนี้เป็นคนที่เสียสละมาก เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากการที่เราได้สัมผัสคนจริง ๆ หน้าที่งานมากกว่า

อยากทราบเหตุผลที่ตัดสินใจเลือกเป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ?

ก่อนจะมาเรียนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผมก็อยากเป็นอัยการ ศาล นั้นแหละ เพราะคนส่วนใหญ่คิดว่าเรียนกฎหมายแล้วจะต้องเป็นอัยการ ศาล แต่พอมาเรียนหนังสือรู้ว่ามันไม่ใช่ ผมอยากจะเป็นนักวิชาการครับ เวลาตีวหนังสือให้เพื่อนแล้วมันรู้สึกสนุก ผมคิดว่าความอยากเป็นอาจารย์กับความชอบกฎหมายมหาชนรู้สึกมันจะมาพร้อม ๆ กัน เพราะว่าผมเริ่มเป็นคนตีวหนังสือให้เพื่อนสักประมาณปี 2 ที่จำได้ เพราะว่าผมเริ่มทำสรุป แล้วก็ตีวให้เพื่อนในวิชากฎหมายมหาชนเบื้องต้นครับ

อยากทราบลักษณะงานของอาจารย์ งานสอน งานวิจัย งานบริหาร แต่ละอย่างมีความท้าทายที่แตกต่างกันอย่างไร ?

ทั้งสามเรื่องมีความท้าทายที่แตกต่างกันครับ ความท้าทายของงานสอน คือ จะสอนอย่างไรให้นักศึกษามีความรู้ในระดับที่มีคุณภาพ ทั้งในแง่วิชาการและในแง่การนำไปใช้ประกอบอาชีพ ส่วนความท้าทายของงานวิจัย คือ โจทย์วิจัยนั้นดีแล้วหรือไม่ และจะมีข้อมูลเพียงพอในการทำงานต่อหรือไม่ สำหรับความท้าทายของงานบริหาร คือ ความท้าทายเกี่ยวกับการผลักดันความตั้งใจในการบริหารว่าจะประสบความสำเร็จในความเป็นจริงหรือไม่

พออาจารย์ได้เป็นอาจารย์จริง ๆ ทุกอย่างมันเหมือนกับที่อาจารย์คิดไว้แต่แรกไหม ? มีเหนื่อย มีท้อบ้างไหม ? อะไรคือกำลังใจที่ Heal อาจารย์จากความเหนื่อยล้าเหล่านี้ ?

ไม่เคยรู้สึกผิดหวังกับการมาทำงานเป็นอาจารย์ครับ อุปสรรคหรือปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างทาง โดยเฉพาะปัญหาจากแวดวงอุดมศึกษา ผมเชื่อตลอดว่าแก้ได้ หรือสักวันสิ่งที่เป็นปัญหาจะต้องถูกยกเลิกหรือเปลี่ยนไป ในเวลาที่เหนื่อย ท้อ หรือปวดหัวกับปัญหา ก็พักครับ แล้วค่อยว่ากันใหม่

การพัฒนาบุคลากรของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นอย่างไร ?

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีความตั้งใจในการพัฒนาบุคลากรมาก แม้กระทั่งในเวลาที่ยังประสบปัญหาซึ่งได้รับการสนับสนุนจากแหล่งอื่นจะน้อยลง คณะเองก็ได้จัดตั้งกองทุนนิติธรรมพัฒน์ในสมัยอาจารย์สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล เป็นคนบติ เพื่อเป็นแหล่งเงินสนับสนุนอาจารย์ นักศึกษา และการปฏิบัติงานในคณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ให้ทุนอาจารย์ได้ไปเรียนภาษาก่อนไปเรียนต่อต่างประเทศ รวมถึงให้ทุนเรียนต่อในต่างประเทศหรือในประเทศด้วย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากครับ เพราะทำให้บุคลากรรุ่นใหม่ ๆ ได้มีโอกาสในการพัฒนาความรู้แล้วก็กลับมาทำหน้าที่สอนหนังสือ ทำวิจัย เขียนตำรา ให้บริการสังคมในฐานะคณาจารย์นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งก็จะทำให้เป็นประโยชน์ต่อแวดวงกฎหมายไทยไปด้วยโดยปริยายครับ

บรรยากาศในการทำงานของอาจารย์ที่คณะ ก็คือ ทุกคนต่างมีหน้าที่สอนหนังสือตามที่ได้รับมอบหมาย และตามความเชี่ยวชาญของตน นอกจากนั้น ก็มีงานวิจัยหรืองานเขียนที่นักวิชาการส่วนใหญ่ทำอยู่แล้ว เป็นปกติ ทุกคนมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในส่วนของตนเองเป็นส่วนใหญ่ ไม่ได้มีระบบบังคับบัญชาอะไรที่ทำให้รู้สึกว่าจะต้องรับผิดชอบต่อหัวหน้ามาทำงาน ชีวิตนักวิชาการในมหาวิทยาลัยถือว่ามีความสุขอย่างมากครับ โดยเฉพาะการเขียน การพูด

จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายสูงสุดของอาจารย์ในสายนิติศาสตร์หรือนักกฎหมายคืออะไร ?

สิ่งที่เราฝันอยากจะทำ คือ อยากทำหนังสือ ทำตำรา ผมมีตำราที่อยากเขียนในใจอยู่แล้ว เป็นสิ่งที่เป็นบทบาทที่เราน่าจะทำให้เกิดขึ้นจริง ๆ สำหรับการเป็นเรา ผมตั้งใจว่าจะเขียนตำราศาลรัฐธรรมนูญกับตำราศาลปกครองครับ จะเสร็จหรือเปล่าก็อีกเรื่องหนึ่งนะครับ (หัวเราะ) ที่อยากเขียนเพราะว่าสอนวิชาวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญและคดีปกครองอยู่แล้ว ตัวผมเองตั้งใจเตรียมสอนอย่างละเอียด คิดว่าคงถึงเวลาแล้วที่จะต้องเรียบเรียงออกมาเป็นตำราครับ

อาจารย์เรียนจบสาขากฎหมายมหาชน แต่ทำไมถึงได้แต่งตำรากฎหมายเล่มแรกเป็นกฎหมายเอกชน (กฎหมายทรัพย์สิน) ?

เป็นความบังเอิญในชีวิตครับ เพราะเข้าไปเป็นอาจารย์ปีแรกก็ได้รับการทาบทามให้ไปช่วยในสาขากฎหมายเอกชน โดยได้เข้าไปดูวิชากฎหมายทรัพย์สิน เป็นอาจารย์ตัววิชานั้นไปเรื่อย ๆ ก็ได้เป็นอาจารย์ผู้บรรยายตัวจริงในวิชานั้น แล้วผมก็เลยได้เรียบเรียงสิ่งที่เตรียมสอนไว้เป็นตำราครับ

อาจารย์เป็นอาจารย์ผู้สอนทั้งวิชาในสาขากฎหมายแพ่งและสาขากฎหมายมหาชน อยากทราบว่าความรู้กฎหมายแพ่งและกฎหมายมหาชนของอาจารย์มีความสัมพันธ์ต่อกันและกันอย่างไร ? โลกทั้งสองใบของอาจารย์นี้เคยมีความขัดหรือแย้งกันเองหรือไม่ ? และอาจารย์หาทางออกสำหรับเรื่องนี้ได้อย่างไร ?

ผมขออนุญาตใช้คำของอาจารย์เจตนา นาควัชระ คือ “ความรู้ส่องทางแก่กัน” เนื่องจากพื้นฐานของกฎหมายแพ่งก็เป็นประโยชน์กับกฎหมายมหาชน แนวคิดของกฎหมายมหาชนที่ชัดเจนมันก็ส่งผลให้เราเห็นถึงความแตกต่างและเข้าใจกฎหมายแพ่งมากขึ้นด้วย ตัวอย่างเช่น เราเริ่มเรียนวิชากฎหมายแพ่ง

น. 100 จริง ๆ แล้วมันไม่ใช่เป็นแค่กฎหมายแพ่งนะ เพราะว่าเราเรียนความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับระบบกฎหมาย ทำให้เรารู้ว่าระบบกฎหมาย Civil law และ Common law เป็นอย่างไร และรู้ว่ากฎหมายคืออะไร

สารัตถะที่เป็นกฎหมายแพ่งจริง ๆ ผมคิดว่ามันสอดคล้องกับกฎหมายมหาชน มันเชื่อมโยงกัน ตัวอย่างเช่น สิทธิในการฟ้องคดีปกครอง ในบางกรณีที่คู่กรณีถึงแก่ความตายแล้ว ทายาทที่จะฟ้องได้ มีใครบ้าง หรือเรื่องที่เรายกมาใช้ตลอด คือ นิติกรรม ในเรื่องของสัญญาทางปกครองมันก็ Base on concept เรื่องนิติกรรม-สัญญาในทางกฎหมายเอกชน จริงอยู่ที่ศาลปกครองพัฒนาหลักการลงไปในเรื่องละเอียดละออ แต่เรายังต้องรู้อยู่ดีว่าอะไรเป็นคำเสนอ-คำสนอง การคิดดอกเบี้ยในมูลหนี้ ความรับผิดชอบต่าง ๆ ผมคิดว่าองค์ความรู้กฎหมายเอกชนมันเป็นประโยชน์มาก ๆ เลยในการศึกษากฎหมายมหาชน

ถ้าความคิดเราชัดแล้ว ความรู้ทั้งสองมันก็จะไม่ตึงกัน ตัวอย่างเช่น เรื่องพรรคการเมืองกู้เงินได้หรือไม่ ? เราก็คงมาคิดว่าความจริงแล้วเป็นนิติบุคคลเอกชนหรือมหาชน ถ้าเป็นนิติบุคคลมหาชน หลักคือไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ แต่ถ้าเป็นนิติบุคคลเอกชน หลักคือถ้าไม่มีกฎหมายห้ามก็ทำได้ ผมมองว่าพรรคการเมืองเป็นนิติบุคคลเอกชน มันก็เลยกู้ยืมเงินได้

แต่ก็ยอมรับว่าบางพื้นที่มันเทา ๆ มันทับซ้อนกันอยู่ เป็นเพราะว่าเรื่องนี้ยังไม่มีผลกระทบในบ้านเรา ตัวอย่างเช่น สถานะของมหาเถรสมาคมเป็นองค์กรตามกฎหมายเอกชนหรือองค์กรตามกฎหมายมหาชน ถ้าความคิดเราชัดเจนมันจะส่งผลอย่างมาก แม้กระทั่งศาลปกครองเวลาที่ตัดสินคดี วันนี้ศาลปกครองมีแนวคำพิพากษา คือ ไม่ตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรทางศาสนา เรื่องนี้ผมไม่เห็นด้วย แต่ก็เห็นทิศทางที่ดี คือ ผมเห็นแนวโน้มของการมีเสียงข้างน้อยแล้วว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง เนื่องจากมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางปกครอง

กล่าวโดยสรุป รู้สึกโชคดีนะที่ได้จับพลัดจับผลูไปสอนกฎหมายเอกชนด้วย (ยิ้ม)

ปัญหาเรื่องเขตอำนาจศาลระหว่างศาลปกครองกับศาลยุติธรรม ?

ผมมองเรื่องนี้ว่าเป็นเรื่องของการออกแบบเขตอำนาจศาล ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ 1) โดยตัวบทเอง และ 2) โดยการใช้และการตีความกฎหมาย

1) โดยตัวบทเอง : จะเห็นว่ากฎหมายเขียนสัปดาห์ที่แล้วว่าเรื่องนี้ไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง เช่น พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 หรือพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558

ประเด็นปัญหา คือ เราไม่ค่อยตั้งคำถามถึงการมีข้อยกเว้นดังกล่าวว่าทำไมเรื่องนั้นถึงไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง การให้ศาลอื่นมีเขตอำนาจแทนที่ ก่อให้เกิดความยุติธรรมจริงหรือไม่ ทั้งในด้านรัฐและด้านประชาชนผู้ถูกระงับสิทธิ ผมคิดว่าควรที่จะต้องมาทบทวนกันครับ เพราะในที่สุดแล้วแก่นแกนของปัญหาดังกล่าว คือ เรื่องสภาวะยกเว้น (state of exception) ที่นักกฎหมายไทยควรที่จะช่วยกันพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบครับ

2) โดยการใช้และการตีความกฎหมาย : เป็นกรณีที่ตุลาการศาลปกครองมองว่าเรื่องนี้ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง ก็ผลักให้ไปอยู่ที่ศาลยุติธรรม เช่น เรื่องของการใช้อำนาจขององค์กรทางศาสนา

หรือเรื่องการไม่ตรวจสอบกฎที่ออกตามกฎหมายวิธีสบัญญัติของศาลยุติธรรม เหล่านี้เป็นการตีความกฎหมายใช้ถ้อยคำสร้างขึ้นมาว่าเป็น “การใช้อำนาจที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจตุลาการ” คือ มองสภาพของมันเหมือนหนึ่งเป็นคำตัดสินของศาลยุติธรรม ซึ่งผมไม่เห็นด้วย ผมมองว่าศาลทำหน้าที่เป็นฝ่ายปกครองในรูปแบบหนึ่งแหละ เป็นการใช้อำนาจที่ฝ่ายนิติบัญญัติมอบให้

ผมคิดว่าบางทีศาลปกครองต้องทบทวนตัวเองว่า ปัญหาที่ศาลเลือกที่จะตีความว่าเรื่องนี้ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง มีข้อดี-ข้อเสียอย่างไร ประโยชน์กับศาลปกครอง คือ ศาลไม่ต้องมีคดีเพิ่มขึ้น แต่มันมีประโยชน์จริง ๆ กับส่วนรวมกับประชาชนไหม อันนี้ต้องคิด

ในกรณีที่มีการทับซ้อนกันหลาย ๆ สาขากฎหมาย บางครั้งนักกฎหมายมหาชนมักจะถูกนักกฎหมายสาขาอื่น ๆ วิจารณ์ว่าอะไร ๆ ก็เป็นกฎหมายมหาชนไปหมด เพราะว่าทุก ๆ กฎหมายสุดท้ายแล้วจะเอามาใช้ มันก็ต้องใช้อำนาจรัฐ และพอเป็นเรื่องเกี่ยวกับรัฐแล้วก็เท่ากับกฎหมายมหาชน แบบนี้นักกฎหมายสาขาอื่น ๆ เช่น กฎหมายธุรกิจ กฎหมายภาษี กฎหมายระหว่างประเทศ ก็แย่ง โดนกฎหมายมหาชนกลืนไปหมดเลย เขาก็เลยยืนยันว่ากฎหมายเฉพาะของเขามีสถานะเป็น Autonomy ในตัวเองเป็นสาขาเฉพาะ เช่น กฎหมายธุรกิจ กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ก็ควรจะไปอยู่ในอำนาจของศาลเฉพาะที่รู้เรื่องธุรกิจ แต่หากพิจารณาลักษณะของการใช้อำนาจแล้ว จริง ๆ มันก็คือการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งก็คือการกระทำของฝ่ายปกครองนั่นแหละ อาจารย์อาณนัถคิดว่าโดยหลักการแล้ว เราควรจะแบ่งแยกความสัมพันธ์ดังกล่าวและนำมาสู่ข้อพิจารณาเรื่องกำหนดเขตอำนาจศาลที่ควรจะเป็นอย่างไร ?

ผมเห็นว่ามันมีเรื่องอำนาจใน Domain ที่เป็นอำนาจของรัฐ เราอาจจะต้องชี้ให้ได้ว่าจริง ๆ มันมีการรับมอบอำนาจรัฐไปจริง ๆ รีบเล่า เพราะในกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองก็พูดถึงการเป็นหน่วยงานทางปกครองแบบไม่แท้ คือ หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินกิจการทางปกครองหรือใช้อำนาจทางปกครอง ซึ่งส่วนตรงนี้เองผมคิดว่าเป็นช่องที่ศาลปกครองสามารถตีความกฎหมายไปจับได้ แต่ว่าถ้ามันไม่เจอจริง ๆ ว่าเป็นการใช้อำนาจรัฐเข้าไปแทรกแซงระบบเศรษฐกิจ เป็นเรื่องของการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนด้วยกันเอง เพียงแต่ว่ามันมีเรื่องของความต้องการผู้เชี่ยวชาญเข้ามาเกี่ยวข้อง แบบนี้ก็ไม่เกี่ยวข้องกับอำนาจรัฐเลย

ตัวอย่างคดีที่เป็นปัญหาจริง ๆ คือ ทรัพย์สินทางปัญญา เพราะการออกสิทธิบัตรเป็นการออกคำสั่งทางปกครอง แต่อำนาจอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม อาจารย์คิดว่าวันนี้ปัญหาที่คาราคาซังก็เพราะว่าตอนที่เรามีศาลปกครองครั้งแรก เราไม่กล้าไปรื้อบ้านของศาลยุติธรรม ก็เลยเกิดปัญหาอึดอัดงัดกันมาจนถึงทุกวันนี้ มีหน้าซ้ำปัญหามันยิ่งหนักข้อไปด้วย คือ นอกจากเราจะไม่ไปรื้อเขตอำนาจของศาลยุติธรรมที่เป็นศาลชำนาญพิเศษแล้ว เรายังไปเพิ่มเรื่องอำนาจของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ที่เราไม่ไปแตะและก็ลามไปเรื่องของวินัยทหาร ผมเลยให้ลูกศิษย์ไปศึกษาเรื่องนี้แล้วพบว่าตอนที่เสนอกฎหมายจัดตั้งศาลปกครอง ตอนนั้นยังไม่มีชื่อยกเว้น 2 เรื่องนี้ในชั้นสภาผู้แทนราษฎรนะ แต่มีการวิ่งกันในชั้นวุฒิสภาแปลว่ามันมีรัฐเร้นลึกอยู่ในรัฐไทย

ในทางที่ถูกที่ควรจะเป็น ผมคิดว่าเราต้องตัดแบ่งดินแดนให้ชัดเจน ถ้าเป็นเรื่องการใช้อำนาจทางปกครอง โดยหลักการควรจะอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง ขึ้นอยู่กับข้อพิพาท ไม่ใช่การมองว่าเรื่องนี้เป็น Domain ที่ต้องการความเชี่ยวชาญ ก็แล้วถ้า Domain ที่ต้องการความเชี่ยวชาญนั้นมันเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจทางปกครอง มันก็จะไม่มีคดีที่ไปอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองเลย ข้อเสนอเรื่องศาลสิ่งแวดล้อมเป็นตัวอย่างเป็นปัญหาที่ชัดเจนเลยว่า ถ้าฐานคิดเราไม่ชัด ทำไปทำมาแล้วมันจะมีปัญหาจริง ๆ เรื่องนี้มันง่ายมาก ๆ เลย คือ ถ้าศาลยุติธรรมจะตั้งศาลชำนาญพิเศษคดีสิ่งแวดล้อมก็ทำได้ เพียงแต่ว่าจะต้องไม่ไปก้าวล่วงอำนาจของศาลปกครอง คุณอยากจะตั้งศาลสิ่งแวดล้อม ศาลทรัพยากรธรรมชาติ ศาลจราจร คุณก็ทำได้ถ้าจะทำ แต่จะต้องไม่ไปตัดอำนาจของศาลปกครองไป

ผมมองว่าทุกวันนี้ที่เส้นแบ่งมันคาบเกี่ยวกัน เพราะเมื่อก่อนเราไม่ยอมไปรื้อโครงสร้างเก่า ปัจจุบันเราก็เลยมีปัญหาแบบนี้

อยากให้อาจารย์พูดถึงปัญหาหรือความท้าทายในการประกอบอาชีพอาจารย์จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ? เนื่องจากใน Social media ปัจจุบัน #มิตรสหาย มักจะมีวิวาทะตั้งคำถามเรื่องความมั่นคง ความก้าวหน้า และเสรีภาพในทางวิชาการของอาชีพอาจารย์ ภายหลังจากมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ ? อาจารย์มีอะไรอยากจะฝากถึงนักกฎหมายที่สนใจอยากประกอบอาชีพอาจารย์ เพื่อที่จะได้ไม่ต้องตัดพ้อว่า “รู้” หรือไม่ ?

ผมคิดว่าเราควรเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจเรื่องสถาบันอุดมศึกษาและผู้ปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษาก่อนครับว่า ณ ปัจจุบัน สถาบันอุดมศึกษาแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐกับสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน ทั้งคู่รับตำแหน่งอาจารย์เข้าปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้สอน สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนรับอาจารย์เข้าด้วยสัญญาจ้างอยู่แล้ว ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีบุคลากรที่มาโดยระบบแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการและระบบสัญญาจ้างให้มาเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตามในวันนี้มหาวิทยาลัยของรัฐไม่มีการรับเข้ามาเป็นข้าราชการแล้ว มีแต่รับเข้ามาเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยทั้งมหาวิทยาลัยนอกระบบและมหาวิทยาลัยที่ยังเป็นส่วนราชการนะครับ ทั้งนี้ เพราะนโยบายของรัฐและระบบกฎหมายของมหาวิทยาลัยได้เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น จึงต้องบอกอย่างตรงไปตรงมาว่าใครประสงค์อยากเป็นอาจารย์ที่มีสถานะเป็นข้าราชการ ก็ควรรู้ไว้ครับว่าในวันนี้สถานะนี้ไม่มีการรับเข้าแล้ว ณ ปัจจุบัน

ประเด็นอยู่ตรงนี้ครับว่า เวลาเราพูดถึงเรื่องความมั่นคง ความก้าวหน้า และเสรีภาพทางวิชาการเรากำลังนึกถึงเรื่องอะไร พูดให้ตรง คือ เรากำลังคิดว่าถ้าเราไม่ได้เป็นข้าราชการ เราจะไม่มั่นคง ไม่ก้าวหน้า ไม่มีเสรีภาพทางวิชาการหรือไม่ สำหรับผมเองผมว่าไม่ใช่ เพราะการมองสถานะของการเป็นข้าราชการเท่านั้นถึงจะมีหลักประกันดังกล่าวตามมา ดูจะเป็นเรื่องผิวเผิน แล้วตอบคำถามไม่ได้ว่าแล้วทำไมเราถึงยอมให้มีอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาในภาคเอกชน ทำไมเราถึงเห็นอาจารย์ที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยที่ยังสามารถใช้เสรีภาพทางวิชาการได้อย่างเต็มที่ ผมคิดว่าลึก ๆ ของข้อกังวลมาจากระบบการประเมินเรื่องต่อสัญญาในกรณีที่พนักงานมหาวิทยาลัย ซึ่งปัญหาตรงนี้ระบบกฎหมายมีช่องทางอยู่แล้วครับในการที่จะคุ้มครองความเป็นธรรมให้กับอาจารย์ที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นกลไกการอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ หรือการฟ้องร้องต่อศาลปกครอง ซึ่งถ้าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

ก็ถูกตรวจสอบได้ สถานการณ์ที่จะเกิดการใช้อำนาจโดยมิชอบต่อเสรีภาพทางวิชาการมันมีได้ทั้งพนักงานมหาวิทยาลัยและข้าราชการนะครับ ถ้าหากมันจะมี ไม่ใช่ว่าเป็นข้าราชการแล้วจะปลอดภัยโดยสมบูรณ์ สำคัญที่ระบบมันมีกลไกที่เป็นธรรมหรือไม่ละครับ

อย่างไรก็ตาม ผมมองลึกลงไปอีกว่าข้อกังวลเกี่ยวกับความมั่นคงของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ เอาเข้าจริง ๆ มันคือปัญหาเรื่องข้อกังวลต่อการได้รับความเป็นธรรมในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ว่าจะไม่ถูกกลั่นแกล้งหรือแทรกแซงในเสรีภาพทางวิชาการ และข้อกังวลต่อสวัสดิการภายหลังเกษียณอายุ ข้อกังวลแรกเป็นปัญหาเรื่องความเชื่อมั่นที่ต้องแก้ไขด้วยการให้ความเชื่อมั่น ส่วนข้อกังวลหลังถือว่าเป็นเรื่องใหญ่มากครับ เพราะต้องแก้ระดับโครงสร้างสวัสดิการภาครัฐสำหรับคนเกษียณอายุว่ามีหลักประกันเพียงพอต่อการยังชีพ ไม่ใช่เฉพาะแต่ข้าราชการเกษียณเท่านั้นที่พอจะมีหลักประกันมีชีวิตรอดได้ แต่ควรรวมถึงคนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และไม่ใช่แต่เพียงอาจารย์ที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยของรัฐเท่านั้นครับ

เพื่อไม่ให้มีการตัดพ้อว่า “รู้งี้ ไม่มาเป็นอาจารย์” เพราะไม่ทราบสถานะของการเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยในกรณีที่จะมาเป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ผมคิดว่าก่อนอื่นผู้สมัครต้องเข้าใจสถานะของการเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยก่อนนะครับว่า ไม่เหมือนข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งจากการแต่งตั้ง และสถานะในการดำรงอยู่เป็นไปตามกฎหมาย พุดง่าย ๆ คือ โดยหลักอยู่ได้ยาว ๆ ยันเกษียณ ซึ่งปัจจุบันไม่ได้รับเข้าในสถานะนี้แล้ว กับอีกแบบหนึ่ง คือ สถานะของพนักงานมหาวิทยาลัยที่ดำรงตำแหน่งตามความตกลงระหว่างเรากับที่ทำงานตามสัญญา สถานะในการดำรงตำแหน่งจะเป็นเช่นไรขอให้ศึกษาเนื้อหาในสัญญาให้รอบคอบ เพราะแต่ละมหาวิทยาลัยอาจจะกำหนดเงื่อนไขไม่เหมือนกันครับ

อย่างไรก็ตาม ผมคิดว่าถ้าใครตั้งใจอยากเป็นอาจารย์ มีความสุขและความมุ่งมั่นในทางวิชาการ ก็ขอให้ลองมาทำงานเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยตามที่ใจรักเถอะครับ คงเป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่คนในอนาคตจะไม่ได้มีโอกาสเรียนหนังสือกับคนที่มีความตั้งใจ และคงเป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่วงการวิชาการจะไม่มีคนมีความสามารถเข้ามาพัฒนาวงการ ผมคิดว่าปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่ในระบบที่อาจจะสร้างความกังวลหรืออุปสรรคล้วนแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ครับ โดยเฉพาะด้วยการช่วยเหลือกันจากคนในวงการวิชาการที่รัก และอยากเห็นวงการวิชาการได้ดีมากกว่านี้แน่นอนครับ ผมเป็นกำลังใจให้กับทุกคนที่ฝันอยากเป็นอาจารย์นะครับ แล้วเราอาจจะมีโอกาสมาช่วยกันทำให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ครับ

สังคมไทยคาดหวังกับความเป็น “อาจารย์” มหาวิทยาลัยมาก อาจารย์รู้สึกกดดันหรือไม่ ?

ไม่เลยครับ ผมคิดว่าสังคมคาดหวังความเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยในเวลาที่สูงมากซึ่งสังคมต้องการคำตอบเมื่อมีปัญหาที่ยุ่งยากซับซ้อน และนี่ก็เป็นบทบาทที่คนเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยควรให้ข้อมูลหรือคำแนะนำกลับสู่สังคมอยู่แล้วครับในเวลาที่สูงมากเขาถาม โดยส่วนตัวผมมีข้อสังเกตว่า สังคมไทยยังให้ความสำคัญกับความรู้หรือความเป็นวิชาการน้อยเกินไปเสียด้วยซ้ำ ซึ่งบทบาทการมอบสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว ผมคิดว่าไม่ใช่แต่เพียงอาจารย์มหาวิทยาลัยเท่านั้นนะครับ แต่ผู้รู้ เช่น นักวิจัย นักวิชาการอิสระ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ของชุมชน ก็สามารถช่วยไขคำตอบหรือให้ความรู้แก่สังคมได้

อาจารย์อยู่ตรงกลางระหว่างสังคมที่เห็นต่างกัน หมายถึง สังคมผู้ใหญ่ เช่น ผู้บริหาร อาจารย์ผู้ใหญ่ ในมหาวิทยาลัย และสังคมเด็กรุ่นใหม่ เช่น นักศึกษาปริญญาตรี อาจารย์รับมือกับความแตกต่างระหว่าง Generation อย่างไร ?

ผมคิดว่าตัวเองอยู่ตรงกลาง อาจจะเพราะด้วยอายุด้วย แต่ที่สำคัญ คือ ผมเชื่อว่าการที่เราเข้าใจ คนต่างวัยได้ ก็คือ มีเพื่อนหรือได้มีโอกาสคุยกับคนทุกวัยครับ ซึ่งจะทำให้เราได้เห็นวิธีคิดหรือมุมมอง จากคนที่หลากหลาย โดยส่วนตัวผมคิดว่าคนเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยไม่ตกยุคหรอกครับ เพราะเจอกับ เยาวชนอยู่ตลอดเวลา ได้เห็น ได้พูดคุยกับพวกเขา ชีวิตไม่มีเฉาหรอกครับ แล้วที่สำคัญ คือ เราจะเห็นทิศทาง ความเปลี่ยนไปของโลกว่ากาลเวลากำลังพาอะไรมาและกำลังจะกลืนกินอะไรไปครับ

อาจารย์ทำงานหนักมาก อาจารย์แบ่งเวลาอย่างไรให้แต่ละงานสามารถประสบความสำเร็จ ? นอกจากนี้ อาจารย์มีเวลาให้ตัวเอง ครอบครัว เพื่อนฝูง รวมถึงลูกศิษย์อยู่หรือไม่ ? อาจารย์มีแนวคิดในการ ดูแลรักษาความสัมพันธ์ ความสมดุลเหล่านี้อย่างไร ?

เราต้องแบ่งเวลาให้เป็น ผมมี Planner ของผม นอกจากจะอยู่ในมือถือ มันจะอยู่ในกระดาษด้วย ผมใช้เทคนิคการจดด้วยสีต่าง ๆ กัน จะทำให้จำได้ง่าย แล้วก็จัดลำดับความสำคัญก่อน-หลัง สำหรับผม งานสอน คือ สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับบทบาทของนักวิชาการ เราก็ต้องวางลำดับบน

ผมว่าคนเรามีมิติของชีวิตหลาย ๆ มุม เวลาที่เราใช้กับการทำงาน แต่ในเรื่องอื่น ๆ แน่นอนเราก็ต้อง อยากรจะใช้เวลากับคนที่เราคิดว่าเขามีคุณค่า มีความหมายกับชีวิตเรา คนที่จะเข้ามาในชีวิตของเรา เราก็ต้อง ดูว่าเรามีใครบ้างในชีวิตที่เราเห็นคุณค่าและความหมายในตัวเขา ในขณะเดียวกัน เราก็ต้องประเมินตนเองว่า แล้วเรามองว่าเรามีคุณค่าและมีความหมายสำหรับเขาหรือไม่ เราจะได้ใช้เวลากับสิ่งที่เราตั้งใจมุ่งหมายไว้

ส่วนที่ 4 : มุมมองต่อกฎหมายมหาชนไทย

อาจารย์อมร จันทรสมบูรณ์ เคยเขียนบทความ เรื่อง “นักนิติศาสตร์หลงทางหรือไม่” อาจารย์คิดว่าปัจจุบัน บทบาทของนักนิติศาสตร์ไทยยังหลงทางอยู่หรือไม่ ? หากยังหลงทางอยู่ ควรมีแนวทางแก้ไขอย่างไร ?

ผมว่าวงการนิติศาสตร์ไทยปรับตัวเองอยู่เรื่อย ๆ มากบ้างน้อยบ้างตามจังหวะเวลาและปัจจัยที่มากระทบ บทความของอาจารย์อมรฉบับนั้นเป็นสารตั้งต้นที่ดีที่ทำให้คนในวงการนิติศาสตร์ไทยเริ่มตั้งคำถามกับตัวเอง และกลายเป็นบทความที่ถูกพูดถึงเสมอในเวลาที่ยังวงการนิติศาสตร์ไทยเริ่มเป๋หรือเริ่มมีปัญหา ผมไม่ถึงขนาดคิดว่านักนิติศาสตร์ไทยหลงทางอยู่หรอกครับ ไม่อาจเหมารวม เพราะนักนิติศาสตร์ไทยมีหลายแบบ หลายคน หลายมุมมอง ที่สำคัญจำนวนไม่น้อยเลยที่วิพากษ์วงการกฎหมายด้วยความหวังว่าจะเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น อาจจะมีบ้างที่นักนิติศาสตร์บางคนเชื่อว่าหนทางที่ดำเนินอยู่ดีแล้ว ถูกต้องแล้ว ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง แต่ถึงที่สุดแล้วผมคิดว่าคนในวงการนิติศาสตร์ควรได้มีโอกาสคุยกันหรือปะทะสังสรรค์กันทางความคิดบ้าง ซึ่งน่าแปลกที่ไม่ค่อยเห็นเวทีแบบนี้ในประเทศของเรา ผมอยากให้สักวันหนึ่ง ที่มหาวิทยาลัยที่สอนกฎหมาย สภานายความ เนติบัณฑิตยสภา ศาล อัยการ มานั่งคุยกันเพื่อทบทวนบทบาทหน้าที่และวางแผนการพัฒนางานกฎหมายร่วมกัน เพื่อกำหนดทิศทางนิติศาสตร์ไทยที่ควรจะเป็นครับ

ภาพที่ 9 : ภาพอาจารย์อานนท์ มาเภา ให้สัมภาษณ์
ภาพประกอบจาก : ผู้เรียบเรียง

ปัญหาสำคัญที่สุดในการพัฒนากฎหมายมหาชนของประเทศไทย ?

ปัญหาสำคัญที่สุดในการพัฒนากฎหมายมหาชนของประเทศไทยในวันนี้ ไม่ใช่เรื่องการขาดบุคลากรผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายมหาชนเมื่อเทียบกับ 30 ปีที่แล้ว ที่ประเทศไทยของเรายังขาดแคลนผู้รู้กฎหมายมหาชน เพราะปัจจุบันเรามีบุคลากรที่ศึกษาด้านกฎหมายมหาชนทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นจำนวนมาก แต่ปัญหาสำคัญที่สุด คือ ผู้มีอำนาจกำหนดความเป็นไปในแผนกฎหมายมหาชน พุดง่าย ๆ คือ ผู้กำหนดอำนาจรัฐ เพราะตราบไต่ที่อำนาจรัฐยังถูกควบคุมโดยอำนาจที่ไม่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การออกกฎหมายมหาชน การตีความกฎหมายมหาชน การปรับปรุงกฎหมายมหาชน จะเป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะกฎหมายมหาชนก็เป็นสิ่งที่ทราบกันดีว่าเกี่ยวข้องกับอำนาจรัฐ ดังนั้น หากอำนาจรัฐ

ยังไม่เป็นประชาธิปไตยอย่างที่เป็นอยู่ การพัฒนากฎหมายมหาชนก็จะเป็นไปได้ยาก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเลย

คือ รัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ. 2560 กฎหมายต่าง ๆ ในยุคหลังรัฐประหาร และการตีความต่าง ๆ ของศาล ที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากในช่วงเวลาที่ผ่านมา

อาจารย์มีความเห็นอย่างไรต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระของประเทศไทยในปัจจุบัน ?

เอาเข้าจริงศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระเป็นองค์กรที่ไทยนำเข้าทางความคิดผ่านการศึกษาทางวิชาการ โดยนำรูปแบบและบทบาทมาจากต่างประเทศครับ แต่เป็นอย่างไรละ ทุกวันนี้องค์กรดังกล่าวถูกตั้งคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ อย่างไรก็ตาม โดยหลักผมเห็นด้วยนะครับที่จะมีองค์กรดังกล่าว แต่ปัญหาที่ต้องจัดการ คือ ปัจจุบันผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระเชื่อมโยงกับอำนาจที่ไม่มีความชอบธรรมในทางประชาธิปไตย และปัญหาข้อครหาว่าเป็นผู้ปฏิบัติงานจากกลไกสืบทอดอำนาจจากการได้รับแต่งตั้งโดย สนช. และวุฒิสภาชุดแรกในรัฐธรรมนูญนี้ที่มีที่มาจาก คสช. ผมคิดว่าทางออกน่าจะลองดูนะครับ หากมีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ น่าจะลองพิจารณาสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งศาลรัฐธรรมนูญกันใหม่ ให้ความชอบธรรมครับ

ทำนายพัฒนาการของกฎหมายมหาชนในอีก 10 ปี ข้างหน้า ?

เชื่อว่าจะดีกว่านี้ครับ เพราะเชื่อว่าข้อวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับกฎหมายมหาชนในช่วง 20 ปี ที่ผ่านมานับแต่การรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 จะนำไปสู่การพัฒนาและหาทางออกเกี่ยวกับกฎหมายมหาชนในสังคมไทยครับ ผมยังเชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจะเป็นบทเรียนให้กับวงการกฎหมายมหาชนครับ ที่สำคัญผมเชื่อว่า จะเกิดความเปลี่ยนแปลงในเรื่องผู้มีอำนาจกำหนดความเป็นไปในแดนกฎหมายมหาชนครับ เพราะคิดว่ากลุ่มอำนาจเสรีนิยมประชาธิปไตยจะเพิ่มขึ้น และระบอบการเมืองการปกครองของไทยจะขยับปรับเปลี่ยนครับ

ในปัจจุบันนักศึกษากฎหมายยังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการศึกษากฎหมายมหาชน เนื่องจากไม่ใช่วิชาหลักในการสอบผู้พิพากษา อัยการ ทำให้บ้านเมืองไทยเรานักกฎหมายมหาชนจำนวนไม่มาก อาจารย์มีความคิดเห็นกับเรื่องนี้หรือไม่ ?

จากการที่ได้สัมผัสกับบรรดานักศึกษา วันนี้เปลี่ยนไปแล้วนะครับ นักศึกษาสนใจกฎหมายมหาชนมากขึ้น อย่างน้อยก็ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ผมสอน ที่นักศึกษาชอบที่จะเรียนและถกเถียงในวิชากฎหมายมหาชนครับ กระแสการทำงานที่ใช้กฎหมายมหาชนก็มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ใน Law firm เพราะปัจจุบันในภาคเอกชนมีความต้องการนักกฎหมายมหาชนเข้าไปทำงานอยู่มาก เนื่องจากยังขาดแคลน ทั้งนี้ เพราะความเชื่อว่าคนที่อยู่ในภาคธุรกิจควรเป็นนักกฎหมายธุรกิจ ไม่ใช่กฎหมายมหาชน มายาคตินี้เริ่มสั่นคลอนเมื่อคดีที่มีทุนทรัพย์มหาศาลและมีความซับซ้อนอย่างมาก เป็นคดีปกครอง เป็นคดีรัฐธรรมนูญ เดิมพันอันสูงส่งทั้งในแง่เม็ดเงินและชื่อเสียงของคู่ความ และความท้าทายในการทำคดี ส่งผลให้นักกฎหมายมหาชนได้รับความสนใจมากนะครับในระยะนี้ หรือถ้าตัดเรื่องเดิมนั้นทางการเงินในคดีออกไป คดีมหาชนก็ยังเป็นที่ได้รับความสนใจมากอยู่ดีครับ เพราะยังมีคดีที่เป็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของชาวบ้าน สิ่งแวดล้อม และคดีที่ต้องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ที่นักศึกษาหลายคนหรือคนที่ผมรู้จักหลายคนมีใจที่จะทำงานด้านนี้ เพราะความเชื่อ ความศรัทธา และความมุ่งมั่นของพวกเขาครับ

อาจารย์แสดงความคิดเห็นทางการเมือง/กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเมืองอยู่บ่อยครั้ง อาจารย์กังวลถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับอาจารย์/หน้าที่การงานของอาจารย์หรือไม่ ?

ไม่เลยครับ ผมคิดว่าเนื่องจากเราพอจะรู้เราเห็นประเด็น เพราะเราสอนกฎหมายมหาชน เราทำงานเกี่ยวกับกฎหมายมหาชน เราก็อยากสื่อสารกับสังคมให้เห็นหรือช่วยกันทำให้ดีกว่าเดิม ซึ่งผมก็คิดว่าสังคมจะเข้าใจ ถ้าคำว่าผลกระทบหมายถึงผลกระทบเชิงลบเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น ก็อยากจะบอกว่ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ใจกว้างมากในเรื่องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นครับ ไม่ว่าจะเป็นการวิจารณ์รัฐมนตรีเจ้ากระทรวง นายกรัฐมนตรี ไปจนถึงเรื่องเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ครับ

ในฐานะที่อาจารย์เป็นกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ประกอบกับการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อเกี่ยวกับพระราชบัญญัติดังกล่าว อาจารย์คิดว่าการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ยังมีข้อบกพร่องหรือไม่ อย่างไร ? และการสร้างมาตรการ “ปรับเป็นพินัย” ขึ้นใหม่นั้น สร้างความสับสน สับสน หรือจะส่งผลกระทบต่อสถานะของลักษณะโทษต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โทษทางปกครองหรือไม่ อย่างไร ?

กฎหมายดังกล่าวมีทั้งข้อดีและข้อเสียครับ แต่โดยรวมผมเชื่อว่าจะทำให้ระบบกฎหมายไทยดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ สมกับเจตนารมณ์ที่ต้องการลดการดำเนินคดีอาญาให้เป็นคดีรูปแบบใหม่ อย่างไรก็ตาม อาจจะต้องช่วยกันพัฒนาต่อยอดให้ไปไกลได้มากกว่านี้ ข้อเสนอต่าง ๆ ของผมและกรรมการบางท่าน ก็ได้รับความเห็นชอบให้เป็นข้อสังเกตสำหรับการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายต่อไปเรียบร้อยแล้วครับ ก็คือ สภาแห่งไปย้งฝ่ายบริหารแล้วครับ ซึ่งก็ต้องจับตาดูกันต่อไป

สำหรับศาลปกครองไม่ได้รับผลกระทบจากการตรากฎหมายฉบับนี้ เพราะกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้แตะต้องโทษทางปกครอง หรือกล่าวโดยเฉพาะเจาะจง คือ โทษปรับทางปกครองที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองครับ อย่างไรก็ตาม ในอนาคตจะต้องมีประเด็นอย่างแน่นอนครับว่าหากกฎหมายฉบับนี้จะสร้างโทษปรับขึ้นมา ฝ่ายนิติบัญญัติจะกำหนดให้โทษนั้นเป็นโทษปรับเป็นพินัยหรือโทษปรับทางปกครอง ซึ่งหมายความว่าปัญหาเชิงนิติบัญญัติที่แกนของปัญหาคือเรื่องนี้มาจากการที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัยฯ ก็ไม่ได้กำหนดแนวทางการพิจารณาว่าเมื่อใดจะกำหนดให้ความผิดใดผิดหนึ่ง ในอนาคตเป็นความผิดเป็นพินัย ไม่เป็นความผิดทางปกครองที่ขึ้นศาลปกครอง ปัญหาดังกล่าวเองก็ได้มีการหยิบยกในชั้นกรรมการครับ แต่ก็ตกไป ไม่มีการบัญญัติแนวทางไว้ในพระราชบัญญัตินี้ครับ ซึ่งปัญหานี้จะสำคัญมากในอนาคตว่าข้อพิพาทใดจะมาตกที่ศาลปกครอง ข้อพิพาทใดจะไปตกที่ศาลยุติธรรม ปัญหานี้ต้องช่วยกันคิดและหาทางออกครับ

ส่วนที่ 5 : ศาลปกครองต่อประเทศไทยในปัจจุบัน

ในช่วงกว่าทศวรรษที่ผ่านมาตั้งแต่มีศาลปกครอง อาจารย์เห็นพัฒนาการของกฎหมายมหาชน (โดยเฉพาะกฎหมายปกครอง) ไปในทางไหนและอย่างไร ?

พัฒนาการกฎหมายมหาชนโดยเฉพาะกฎหมายปกครองดีขึ้นมากเลยครับ ผมเห็นจาก 10 ปีนี้มีหนังสือ บทความ และงานเขียนเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และที่สำคัญ คือ การเผยแพร่องค์ความรู้ไปสู่วงกว้าง เพราะมีเพจและมีคนหลายคนช่วยกันเขียนประเด็นกฎหมายปกครองหรือให้ความรู้เรื่องกฎหมายปกครอง ทำให้ผู้คนสนใจและเข้าถึงได้ง่ายกว่าในอดีตครับ ซึ่งเรื่องนี้ผมก็ขอชมเชยสำนักงานศาลปกครองด้วยครับ ที่ตั้งใจเผยแพร่ความรู้และเป็นส่วนหนึ่งของการนำเสนอชุดความรู้กฎหมายปกครองสู่สังคมครับ นอกจากนี้หลักสูตรการอบรมก็เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก กระจายหลายจุดในประเทศ รวมถึงวิชาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายปกครองก็เพิ่มมากขึ้น อย่างน้อยที่เห็นได้ชัด คือ ที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่มีวิชาใหม่ ๆ ในทางกฎหมายมหาชนเปิดสอนครับ เช่น วิชาปัญหาทฤษฎีรัฐธรรมนูญ วิชาปัญหาทฤษฎีปกครอง

อาจารย์คิดว่าในปัจจุบันมีฟิลต์กฎหมายมหาชน (โดยเฉพาะกฎหมายปกครอง) ฟิลต์ไหนที่เริ่มมาแรงและน่าจับตามองบ้าง ?

ผมคิดว่ากฎหมายจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐครับ เพราะอิทธิพลของพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ที่เป็นกฎหมายกลางของการจัดซื้อจัดจ้างทั้งหมดในภาครัฐ ที่หน่วยงานของรัฐทั้งหมดตกอยู่ภายใต้กติกานั้น และกฎหมายดังกล่าวมีความสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือให้รัฐใช้งานเอกชนในการได้มาซึ่งภารกิจและผลงานที่รัฐไม่ต้องเป็นผู้ลงมือเอง วิธีการดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างมากในปัจจุบัน เพราะรัฐมักหันไปใช้วิธีการนี้เนื่องด้วยข้อจำกัดในด้านบุคลากร เครื่องมือ และความเชี่ยวชาญ เมื่อเป็นเช่นนั้นแนวโน้มของความมาแรงจึงไปตกที่กฎหมายนี้ครับ แล้วกฎหมายนี้ก็มี ความซับซ้อนและมีเสน่ห์ในทางกฎหมายปกครองมาก เพราะรวมเอาแก่นความรู้ของกฎหมายปกครองหลายเรื่องไปอยู่ภายในนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคำสั่งทางปกครอง สัญญาทางปกครอง ครับ

ในฐานะที่อาจารย์เป็นกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ (ฉบับที่ 13 และฉบับที่ 14) อาจารย์มีความเห็นต่อพระราชบัญญัติดังกล่าวอย่างไร ?

สิ่งที่น่าเป็นห่วงสำหรับศาลก็มี แต่สิ่งที่น่าเป็นข้อสังเกตก็มีเหมือนกัน ตัวอย่างเช่น เรื่องร่างกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ เอาฉบับที่ 13 ก่อน ผมมองว่าต้องย้อนกลับมามองที่หลักการว่าศาลปกครองควรมีเบี้ยประชุมไหม เป็นการตัดสินใจในเชิงนิติบัญญัติแล้วนะ ดูเหมือนว่าวันนี้รัฐไทยยอมให้ศาลมีเบี้ยประชุมก็เลยตั้งคำถามได้ว่า การประชุมใหญ่ของศาลเป็นหน้าที่ของศาลอยู่แล้วหรือไม่ ? เพราะที่ผ่านมามันไม่มีใจและรู้สึกว่ามันไม่ได้เป็นปัญหาอะไรที่จะไม่มีเบี้ยประชุม แต่ปัญหามันเกิดจากการที่รัฐบาลประยุทธ์ไปเอาใจศาลฎีกา มันเริ่มจากตรงนั้น แล้วมันก็เลยลามตามมาถึงศาลอื่น พอประชุมใหญ่ของศาลฎีกาได้ ศาลปกครองก็เลยเอาตามบ้าง มันเป็น Side effect ซึ่งส่งผลต่อภาระทางการคลัง เพราะเราจ่ายจากเงินงบประมาณ ผมคิดว่าในฐานะที่เราเป็นประชาชนคนหนึ่งเราก็คงตั้งคำถามว่า ศาลปกครองจะเอาด้วยจริง ๆ หรือ

และพอศาลปกครองจะเอาบ้าง ปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาอีก คือ มันเกิดความลักลั่น เนื่องจากศาลปกครองชั้นต้นไม่ได้เบี้ยประชุมด้วย ผมคิดว่าเรื่องนี้ผู้ร่างกฎหมายไม่ได้คิดให้ถี่ถ้วน สักแต่ว่ามีตาม ๆ กันไป แล้วก็สร้างความอึดอัดเหลือ ไม่เท่าเทียม ไม่เป็นธรรม โดยให้เหตุผลว่าการประชุมใหญ่ในศาลปกครองชั้นต้นไม่ถูกเขียนไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ แต่ไปเขียนในระเบียบฯ เลยจ่ายเงินให้ไม่ได้ ตรงนี้ผมไม่เห็นด้วย ผมรู้สึกวาระเบี้ยฯ มันก็คือกฎหมายตัวหนึ่ง ถ้าไม่อย่างนั้นประชุมใหญ่ศาลปกครองชั้นต้นก็ไม่ชอบด้วยกฎหมายสิ เพียงเพราะไม่ได้ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ เราจะมองแบบนั้นไม่ได้ ในขณะที่ศาลยุติธรรมได้ทั้งศาลอุทธรณ์และศาลฎีกานะครับ แต่ก็เพียงเพราะว่าการประชุมใหญ่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาอยู่ในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ภาพที่ 10 : อาจารย์อานนท์ในฐานะกรรมการร่างกฎหมาย

ภาพประกอบจาก : อาจารย์อานนท์ มาเฝ้า

ส่วนเรื่องเงินสวัสดิการในร่างกฎหมายฯ ฉบับที่ 14 นั้น ผมขอพูดตรง ๆ แบบภาษาวัยรุ่นนะครับ คือ “หนังไม่ตรงปก” เพราะคุณเสนอมา 2 ประเด็น คุณขอเงินเพิ่มเพราะว่า 1) พื้นที่เสี่ยงภัย 2) การกลับลำบากยากยิ่ง หมายถึง เป็นภารกิจที่ต้องใช้ความวิริยะอุตสาหะด้วยความลำบากยากยิ่ง มันจึงต้องเป็นภารกิจพิเศษ แต่ทำไปทำมามันกลายเป็นบทกฎหมายครอบจักรวาลเฉยเลย เพราะว่าศาลปกครองสามารถออกระเบียบจ่ายให้ได้ทั้งหมดทุกเรื่อง ตอนนี้เลยกลายเป็นมีกฎหมายมารับรองว่าถ้าใครผ่านทดลองงานผ่านการประเมินในระบบบริหารงานบุคคล คุณก็ได้เงินเพิ่มก้อนนี้ไปเลย ทั้ง ๆ ที่ตอนที่คุณมาเสนอขอกับสภาคุณมาอ่อนวอนขอ เอาอธิบดีศาลยะลา มาอธิบาย ผมก็บอกท่านว่าผมไม่ติดใจนะ ถ้าสภาจะกำหนดเกณฑ์ให้เงินเพิ่มแก่บุคลากร เจ้าหน้าที่ของศาลปกครอง แต่ทำไมคุณไม่เขียนอย่างตรงไปตรงมาแต่แรก แต่พอออกมา

เป็นกฎหมายในตัวเอง คุณกลับเขียนเหตุในการจ่ายกว้างมาก ๆ ว่าให้คณะกรรมการบริหารศาลปกครอง คณะหนึ่ง (ก.บ.ศป.) มีอำนาจในการ “ออกระเบียบเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการ การสงเคราะห์ เงินค่าตอบแทน พิเศษ และสิทธิประโยชน์อื่นของข้าราชการตุลาการศาลปกครอง ข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง และพนักงานราชการและลูกจ้างสำนักงานศาลปกครอง” เห็นไหม ? ไม่ได้เขียนเรื่องพื้นที่เสี่ยงภัย หรือเรื่องภารกิจลำบากยากยิ่งเลย เป็นการออกกฎหมายที่ผมรู้สึก “ลักไก่”

ในทางรัฐธรรมนูญ เรื่องนี้ไม่ได้ขัดต่อกฎหมายหรือลำดับศักดิ์กฎหมายอะไร เป็นเรื่องปัญหาของการนิติบัญญัติ เพราะว่าตอนเสนอเข้าสภาในวาระรับหลักการศาลปกครองเขียนหลักการมาสั้นมาก คือ เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมเรื่องการจัดให้มีสิทธิประโยชน์ให้เจ้าหน้าที่ของศาลปกครอง สภาก็พิจารณาหลักการ และให้ตามหลักการ แต่ไปดันร่างซึ่งเป็นเรื่องเหตุผลความจำเป็นในกฎหมายฉบับนี้ เรื่องพื้นที่เสี่ยงภัย หรือเรื่องภารกิจลำบากยากยิ่งกลับไม่ได้ถูกบรรจุในหลักการของกฎหมายฉบับนี้ ผมพยายามจะให้ ร่างพระราชบัญญัติฯ เขียนหลักการและเหตุผลอย่างตรงไปตรงมา คือ เขียนให้มันงวดตามเหตุที่เขาขอที่เขาขอ เรื่องพื้นที่เสี่ยงภัยหรือเรื่องภารกิจลำบากยากยิ่ง

ถามว่าการทำแบบนี้มันขัดต่อกฎหมายอะไรไหม ? มันก็ไม่ได้ขัดอะไรเลย เพราะเป็นการใช้อำนาจนิติบัญญัติ มันไม่ได้มีระเบียบของสภาสักข้อด้วยซ้ำที่บังคับว่าการเขียนหลักการและเหตุผลจะต้องตรงไปตรงมาตามเอกสารแนบ คือ มันก็ชอบด้วยกฎหมายแหละ เพราะสุดท้ายแล้วมันเป็นเรื่องอำนาจนิติบัญญัติไง แต่มันเป็นปัญหาเรื่องความโปร่งใส เป็นการใช้อำนาจที่ “ไม่ตรงไปตรงมา” ผมมองว่าเป็นเรื่องความเหมาะสมมากกว่า เพราะอย่างที่บอก คือ ไม่มีกฎหมายข้อไหนบอกว่าหลักการของกฎหมายจะต้องเขียนตรงกับเนื้อหาข้างใน เราลองไปดูคู่มือการเขียนกฎหมายหรือคำอธิบายเรื่องการร่างกฎหมายก็ได้ หลัง ๆ มาบอกว่าจะต้องเขียนหลักการของกฎหมายให้สั้นที่สุด จะได้ไม่รุงรัง เปิดกว้างให้สามารถลงไปในรายละเอียด แล้วสุดท้ายพอหลักการของกฎหมายถูกเขียนเอาไว้กว้าง ๆ สุดท้ายกฎหมายที่ออกมา มันก็ “ไม่ตรงปก” จริง ๆ และจากนั้นก็มีการใช้อำนาจตามกฎหมายใหม่ออกระเบียบให้เงินเพิ่มแก่เจ้าหน้าที่ของศาลปกครอง โดยที่ไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับพื้นที่เสี่ยงภัยหรือเรื่องภารกิจลำบากยากยิ่งแบบที่ผมคิดไว้จริง ๆ

ภาพที่ 11 : อาจารย์อานนท์ในฐานะกรรมาธิการร่างกฎหมาย

ภาพประกอบจาก : อาจารย์อานนท์ มาเม้า

ในฐานะที่อาจารย์สอนวิชาปัญหากฎหมายปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง อาจารย์เห็นว่าปัญหาใดเป็นปัญหาสำคัญที่สุด เพราะเหตุใด ? ยังมีข้อบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมทางปกครองอื่น ๆ ในทัศนะของอาจารย์เรื่องใดบ้าง ? และอาจารย์คิดว่าการพิจารณาคดีของศาลปกครองมีความล่าช้าหรือไม่ เพียงใด ? หากล่าช้า คิดว่าอะไรคือปัญหาหลัก ? อาจารย์มีข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขในปัญหานี้อย่างไร ?

ผมมีประเด็นหนึ่งที่ยอยากจะฝากให้ศาลปกครองคิด คือ เรื่องการบังคับตามคำพิพากษาในคดีที่มีการฟ้องคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขอให้มีการเปิดเผยข้อมูลการไต่สวนคดีนาฬิกา (ยืมเพื่อน) ของพลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ผมคิดว่าตามกฎหมายปัจจุบันที่มีการปรับเป็นเงิน ผมถามจริง ๆ เรื่องการปรับเงินเป็นการส่วนตัว คนพวกนี้เขากลัวหรือ ?

ภาพที่ 12 : กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ
ภาพประกอบจาก : ประชาไท

แล้วมันจะบังคับแบบไหน ? มันจะให้เป็นการผิดอาญาเลยก็ไม่ได้หรอก หรือต่อให้เป็นความผิดอาญา มันก็ต้องสู้คดี ต้องพิสูจน์ความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 อีกจริงรึเปล่า ? ถ้าให้เทียบกับศาลยุติธรรมถามว่าทำไมเขาบังคับคดีได้ ส่วนหนึ่งผมมองว่าจำเลยมักจะกลัวติดคุก ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาเพราะศาลยุติธรรมมีอำนาจในการสั่งชั่งคุกได้ในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาใจครับ เป็นมาตรการที่ทำให้จำเลยจะต้องหลบจำหลบกลัว และต้องดำเนินการตามคำพิพากษา

ไม่อย่างนั้นจะต้องเข้าคุกแน่ ๆ ตรงนี้เป็นกฎหมายพิเศษ เป็นการสั่งจำคุกตามกฎหมายวิธีสบัญญัติเลยคล้าย ๆ กับเรื่องละเมิดอำนาจศาล คือ ไม่ได้เข้าคุกเพราะว่าผิดอาญานะ แต่เป็นมาตรการสำคัญที่ทำให้คนกลัวจนต้องยอมปฏิบัติตามคำพิพากษาใจ นี่แหละเป็นเหตุผลว่าทำไมนักการเมืองกลัวที่จะต้องไปศาลยุติธรรมทั้งนี้ เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 361 มีบัญญัติเป็นบท Sweeping เลยสำหรับการกักขังลูกหนี้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา

ผมก็มีประเด็นคิดต่อไปว่า การเอาเขาไปอยู่ในคุกเฉย ๆ เพื่อให้เขาปฏิบัติตามคำพิพากษาในคดีปกครอง มันก็อาจจะไม่มีประโยชน์ก็ได้ในคดีละเลย/ล่าช้าตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ มาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) เพราะเท่ากับว่าเขา也不能ทำอะไรได้ตามหน้าที่เขา แม้จะมีคนใหม่เข้ามา (และเขารู้ว่าถ้าไม่ทำตามก็ต้องติดคุกตามคนเก่าไปนะ) แต่คนใหม่ก็ไม่ได้มาอัตโนมัติใช้ใหม่ตัวอย่างเช่น สั่งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เข้าคุก แต่เมื่ออำนาจในการเปิดเผยเป็นอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็สั่งแทนไม่ได้ไง ผมเลยคิดว่ามันต้องมีมาตรการมารองรับและกฎหมายก็ต้องเขียนต่อไปเลยว่าให้ผู้บังคับบัญชา ผู้มีอำนาจเหนือ หรือให้ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาทำหน้าที่แทนในการปฏิบัติตามคำพิพากษาจะดีหรือไม่ ซึ่งเราก็ต้องไปช่วยกันออกแบบโมเดล กรณีนี้ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระ ก็เลยไม่มีใครมาเป็นผู้มีอำนาจเหนือ ก็คงต้องเป็นลูกน้องเข้ามาทำแทน

ซึ่งก็คือ เลขาธิการฯ เราควรเอามาตรการนี้มาใช้ควบคู่กันกับมาตรการขังคุก เพื่อให้การบังคับตามคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดสามารถเกิดผลบังคับได้ในความเป็นจริงจะดีหรือไม่

ผมมีประเด็นต่อไปอีก ถ้าจะออกแบบให้มีโทษจำคุก เวลาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เข้าคุกสถานะของกรรมการสิ้นสุดลงแล้วหรือไม่ ? เพราะในรัฐธรรมนูญ มาตรา 218 วรรคหนึ่ง (3) กำหนดว่าต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เลยต้องตีความคำว่า “จำคุก” ในที่นี้ คือ ตามประมวลกฎหมายอาญาหรือรวมไปถึงกฎหมายวิธีสบัญญัติด้วย ประการต่อมา คือ เราจะถือว่าเป็นคำสั่งถึงที่สุดแล้วหรือยัง ผมคิดว่ามันไม่ใช่เรื่องคำสั่งถึงที่สุดโดยทันที เพราะการปฏิบัติตามคำพิพากษาในระบบกฎหมายไทยเราใช้ศาลต้นในการบังคับ ผมจึงคิดว่ามันเป็นคำสั่งที่อาจอุทธรณ์ได้ ถ้าไม่อุทธรณ์หรืออุทธรณ์แล้วศาลสูงตัดสินนั้นแหละจึงจะเรียกว่าถึงที่สุด เพราะฉะนั้น เราจะไปตีว่ากรรมการ ป.ป.ช. หลุดจากตำแหน่งทันทีเลยไม่ได้เรื่องนี้โยงใยซับซ้อน ก็ฝากกันช่วยคิดต่อครับ

คุณดูจนถึงตอนนี้ก็เลือกตั้งเสร็จแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ยังไม่ยอมเปิดเผยเลย ผมไม่รู้ว่าตอนนี้ศาลปกครองให้อำนาจการสำนังบังคับคดีไปบังคับหรือยัง

ทักษะของอาจารย์ต่อกฎหมายที่ตัดอำนาจของศาลปกครอง (ทั้งโดยผลของกฎหมายและโดยแนวคำพิพากษาของศาลปกครองเอง) ในเรื่องที่เป็นข้อพิพาททางปกครอง ?

เรื่องนี้แบ่งได้เป็น 2 ประเด็นครับ 1. การตัดอำนาจโดยผลของกฎหมาย ในกรณีนี้เป็นเพราะฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้ตัดสินใจตัดออกไป ซึ่งผมเห็นว่าศาลปกครองสามารถมีบทบาทได้ในระหว่างที่มีการตรากฎหมายที่จะตัดอำนาจศาลปกครอง โดยสำนักงานศาลปกครองที่มีภารกิจในการทำงานให้ความรู้ทางวิชาการแก่สังคมด้วย สามารถสื่อสารสู่สังคมให้เห็นถึงข้อดีข้อเสียของการที่มีความพยายามในการตัดอำนาจศาลปกครองออกไปในกฎหมายใดกฎหมายหนึ่ง หรือแม้กระทั่งเรื่องที่ไม่ได้ตัดอำนาจศาลปกครองออกไปโดยตรง แต่จะสร้างความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับพรมแดนโทษทางปกครอง อย่างกรณีพระราชบัญญัติปรับเป็นพินัยฯ สำนักงานศาลปกครองก็สามารถมีบทบาทได้ในการเตือนให้ระวังไว้ก่อนที่จะเกิดปัญหาความยุ่งยากในอนาคตที่มาพัวพันกับกฎหมายปกครองครับ

ส่วนการตัดอำนาจศาลปกครองโดยการตีความของศาลปกครองเอง ประเด็นนี้ก็ต้องบอกว่าก็เพราะศาลปกครองเองเลือกที่จะตัดอำนาจของตัวเองผ่านการตีความโดยตัวเอง ต่อประเด็นนี้ไม่ใช่ว่าการตีความว่าเรื่องใดเรื่องหนึ่งไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครองเป็นเรื่องผิดนะครับ เพราะสำคัญอยู่ที่ลักษณะหรือสภาพของเรื่องนั้น ๆ ว่าจะอยู่ในอำนาจของศาลปกครองได้หรือไม่ ทั้งนี้ทั้งนั้นเมื่อมันเป็นเรื่องการตีความและก่อให้เกิดผลที่ตามมา ผมก็อยากให้ศาลปกครองหมั่นทบทวนและคำนึงถึงผลของการตีความที่จะตามมาด้วยอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งผมก็เชื่อว่าศาลปกครองก็ทำอยู่แล้วครับ เพราะผมสังเกตจากบางเรื่องที่เราเริ่มเห็นการยับยั้งของตุลาการเสียงข้างน้อยในคดีนั้น ๆ เช่น คดีฟ้องขอให้ตรวจสอบการดำเนินกิจการทางศาสนา คดีฟ้องขอให้ตรวจสอบข้อกำหนดที่ออกโดยฝ่ายตุลาการ ทั้งนี้ทั้งนั้นผมขอเสนอว่าจะดีหรือไม่ถ้าสำนักงานศาลปกครองจัดทำบทสรุปคดีที่ศาลปกครองตีความว่าไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง และแนวนำที่มีเสียงข้างน้อยเกิดขึ้นว่าเกิดขึ้นเมื่อไหร่ มีกี่คดีแล้ว น่าจะเป็นประโยชน์แก่สังคมและในทางวิชาการนะครับ ซึ่งเรื่องศาลตัดสินอย่างไร เสียงข้างน้อยมีหรือไม่ ก็ไม่ใช่ความลับอยู่แล้ว หากสำนักงานศาลปกครองได้ช่วยทำข้อมูลนี้ออกมา เชื่อว่าเป็นประโยชน์แน่นอนครับ

อาจารย์เห็นว่าศาลปกครองในอุดมคติควรจะเป็นอย่างไร ? และเพื่อให้ศาลปกครองพัฒนาไปในแบบอย่างในอุดมคติของอาจารย์ ศาลควรดำเนินการในเรื่องใดที่มีความจำเป็นเร่งด่วนใน 3 ลำดับแรก ?

โดยส่วนตัว ผมเห็นว่าศาลปกครองไทยพัฒนาไปได้ดีตลอดระยะเวลา 20 กว่าปี ที่ผ่านมา และได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชนอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับศาลรัฐธรรมนูญไทย ผมชื่นชมภาพรวมในการทำงานของศาลปกครองมาโดยตลอด ทั้งในด้านภาพรวมของคุณภาพคำตัดสินและความตั้งใจของหน่วยสนับสนุนอย่างสำนักงานศาลปกครอง

อย่างไรก็ดี ผมเห็นว่ามีปัญหาเร่งด่วน 2 เรื่อง ที่ผมอยากจะขอเสนอให้ศาลปกครองพิจารณา

1. จำนวนคดีที่ศาลปกครองต้องแบกรับภาระ

ปัญหานี้แบ่งออกเป็น 2 ปัญหาย่อย คือ ปัญหาจากต้นน้ำ คือ คดีเข้ามาเยอะ และปัญหาที่ปลายน้ำ คือ คดีออกไปช้า การแก้ปัญหาคดีเข้ามาเยอะ โจทย์ใหญ่ คือ ทำอย่างไรให้คดีเข้ามาสู่ศาลปกครองน้อยลง เรื่องนี้อาจจะยาก และบางคนบอกเหลือวิสัยจะแก้ แล้วศาลก็ไม่น่ามีบทบาทต่อการสกัดคำฟ้องไม่ให้มาศาล แต่ผมคิดอย่างนี้ครับว่าอย่างน้อยที่สุด คือ ความพยายามอย่างเต็มที่ที่จะเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานทางปกครองเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่หรือดำเนินการทางปกครองให้ชอบด้วยกฎหมาย สื่อสารกับพวกเขาว่าทำอย่างไรจะไม่มีปัญหาเป็นคดีความ ที่สำคัญ คือ ชี้ให้เห็นว่าหากมีปัญหาคดีความแล้วจะกระทบต่อทรัพยากรของรัฐและตัวของพวกเขาสองอย่างใด ผมเชื่อว่าทุกคนที่ทำงานไม่อยากทำงานแล้วถูกฟ้องร้อง ดังนั้น ถ้าสำนักงานศาลปกครองร่วมกับฝ่ายบริหารจับมือกันดูแลในส่วนนี้ได้ น่าจะช่วยลดปัญหาลงครึ่ง ตัวอย่างที่ยากนำเสนอ เช่น เริ่มต้นด้วยการนำเสนอข้อมูลสถิติประเภทคดีหรือประเภทหน่วยงานที่ถูกฟ้องร้องต่อศาลปกครองเพื่อให้เกิดความตระหนัก แล้วก็อาจจะดำเนินการพูดคุย แลกเปลี่ยน ให้ความรู้กับหน่วยงานนั้น ๆ เป็นขั้นตอนต่อมาได้ครับ ส่วนปัญหาที่ปลายน้ำเรื่องคดีออกไปช้า เรื่องนี้พัวพันกับประเด็นแรกโดยตรง แต่ก็อาจจะมีปัจจัยอื่นด้วย กล่าวคือ แม้อาจจะไม่มากนักเมื่อเทียบกับจำนวนตุลาการที่รับผิดชอบในส่วนนั้น แต่อาจจะมาจากความซับซ้อนของคดีก็ได้ ทั้งหมดทั้งมวลผมคิดว่าระบบการจัดการคดีให้ออกให้ไวตามกรอบที่กำหนดเป็นเรื่องสำคัญครับ ศาลปกครองอาจจะต้องพิจารณาเรื่องการจัดการคดีที่บางแผนกแบกรับเป็นจำนวนมาก เช่น คดีเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลว่าจะทำอย่างไรให้คดีเสร็จออกจากศาลเร็วขึ้น เช่น โกล่เกลี่ยคดีในศาล หรือเปิดรับบรรจตุลาการให้มากขึ้น ซึ่งประเด็นการเปิดรับบรรจตุลาการให้มีจำนวนมากกว่าเดิม เป็นเรื่องที่วงการนักกฎหมายก็จับตาและอยากให้ศาลปกครองพิจารณาประเด็นนี้ เนื่องจากตัวเลขจำนวนตุลาการโดยเฉพาะในศาลปกครองสูงสุดที่เผยแพร่สู่สาธารณะ ปรากฏว่าตุลาการมีจำนวนไม่มากนักเมื่อเทียบกับปริมาณคดี ก็น่าจะลองพิจารณาเรื่องการเพิ่มจำนวนตุลาการนะครับ ทั้งนี้ ผมมีไอเดียเสนอเพิ่มเติมด้วย คือ การเปิดรับบรรจตุลาการผู้เชี่ยวชาญในคดีแผนกหนึ่ง ๆ ที่มีภาระคดีมาก เช่น แผนกคดีบริหารงานบุคคล ศาลปกครองน่าจะลองเปิดรับสมัครแบบเจาะจงผู้เชี่ยวชาญ เหมือนเวลาที่โรงพยาบาลหรือมหาวิทยาลัยเปิดรับสมัครหมอหรืออาจารย์ที่เชี่ยวชาญในสาขาใดสาขาหนึ่งเป็นการเฉพาะ เน้นอนบุคคลเหล่านั้นจะต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศาลปกครองอยู่แล้ว แต่แค่เพิ่มความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้มาปฏิบัติหน้าที่โดยเจาะจง

ในแผนกนั้น ๆ ซึ่งเข้ามาบนฐานของความคาดหวังว่าจะสามารถจัดการคดีในแผนกได้อย่างรวดเร็ว และเป็นธรรม สะสางคดีที่ซับซ้อนออกไปให้ได้ตามความสามารถที่รับมาเฉพาะ โมเดลนี้ก็ขอฝากไว้ให้พิจารณาครับ

2. ประเมินผลสัมฤทธิ์ในการใช้บังคับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ที่ใช้มา 22 ปีแล้ว

ถ้าเทียบเป็นคน ก็คือ มีชีวิตนานถึงขนาดเรียนจบมหาวิทยาลัยแล้ว ผมขอเสนอว่า ศาลปกครองควรทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ครับ เพื่อสำรวจสิ่งที่เป็นอุปสรรคทั้งในด้านนโยบาย ด้วบท และการตีความ ซึ่งหลายเรื่องก็ปรากฏว่าศาลปกครองได้ตีความขยายความไปไกลมากกว่าพระราชบัญญัติ หรือเป็นเรื่องที่พระราชบัญญัติไม่ได้บัญญัติเอาไว้ เช่น เรื่องการสิ้นสุดของสัญญาทางปกครอง อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การสำรวจปัญหาอย่างตรงไปตรงมา เพื่อการแก้ไขปรับปรุงให้กฎหมายฉบับนี้ชัดเจนและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างที่ได้กล่าวไปในบทสัมภาษณ์ตอนต้น เช่น การบังคับให้ปฏิบัติตามคำพิพากษา ปัญหานี้มาจากสิ่งที่เราเห็น คือ กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาที่ถูกฟ้องว่าละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ เช่นนี้ว่าคิดนะครับว่าการปรับเขา 50,000 บาท เขาเกรงกลัวหรือไม่ และเมื่อเป็นองค์กรอิสระ ก็ติดขัดอีกครับว่าการที่กฎหมายบอกให้ศาลแจ้งผู้มีอำนาจเหนือช่วยจัดการ จะบอกใครและจะจัดการอย่างไร สรุป คือ กลไกของกฎหมายที่เป็นอยู่ไม่เอื้อต่อการบังคับกรณีละเลยต่อหน้าที่ เช่นนี้จะหาทางออกอย่างไร จะทำอะไรให้ประชาชนผู้ชนะคดีได้ประโยชน์จากคำพิพากษาสอดคล้องสิทธิ ก็ขอฝากให้ช่วยพิจารณาแก้ไขกฎหมายเรื่องการบังคับให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาด้วยครับ ซึ่งนอกจากเรื่องนี้ก็ยังมีเรื่องอื่นด้วย ขอฝากเรื่องประเมินผลสัมฤทธิ์ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ด้วยครับ

ในนามของทีมงานวารสารฯ ผมขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์อานนท์ มาเฝ้า เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าและให้โอกาสในการให้สัมภาษณ์ แบ่งปันประสบการณ์ชีวิตส่วนตัว การศึกษา การทำงาน โดยเฉพาะทัศนคติความเห็นที่ทรงคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ศาลปกครองและวงการกฎหมายมหาชนไทย ตลอดจนประชาชนทั่วไป ซึ่งนับเป็นเกียรติอย่างสูงสำหรับคอลัมน์ประวัติศาสตร์กฎหมายมหาชนที่น่าสนใจ ทางทีมงานวารสารวิชาการศาลปกครองขอขอบคุณมากครับ

จบลงไปแล้วครับสำหรับการสนทนาแบบ Exclusive กับรองศาสตราจารย์อานนท์ มาเฝ้า หวังว่าผู้อ่านจะได้มองเห็น “ตัวตน” ของอาจารย์อานนท์ ทั้งในแง่มุมของชีวิตส่วนตัว การศึกษา และการทำงานมากขึ้นผ่านบทสนทนาที่สะท้อนให้เห็นถึงการทำงานวิชาการในบทบาทของอาจารย์มหาวิทยาลัย ตลอดจนมุมมองของอาจารย์เกี่ยวกับกฎหมายมหาชนไทย พร้อมทั้งการตั้งข้อสังเกตที่ทำทนายและชวนตั้งคำถามกับปัญหาของกฎหมายปกครองและศาลปกครองไทยในปัจจุบัน ผมเชื่อว่าความรู้และประสบการณ์ที่ท่านอาจารย์ได้ถ่ายทอดมาให้พวกเราที่มีคุณค่าในทางวิชาการกฎหมายมหาชนของประเทศไทยเป็นอย่างมาก และข้อคิดที่ได้รับจากอาจารย์อานนท์จะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนากฎหมายมหาชนไทยต่อไปอย่างแน่นอนครับ

ขอบคุณผู้อ่านทุกท่านที่ติดตามเรื่องราวมาจนถึงบัดนี้ และโปรดติดตามต่อไปของคอลัมน์ “ประวัตินักกฎหมายมหาชนที่น่าสนใจ” ในวารสารวิชาการศาลปกครองฉบับหน้าครับ สำหรับวันนี้ ต้องขอลาไปก่อน สวัสดีครับ

วารสารวิชาการศาลปกครอง

ประวัติรองศาสตราจารย์อานนท์ มาเฝ้า

ประวัติการศึกษา

นิติศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมายมหาชน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รางวัล

นักวิจัยรุ่นใหม่ดีเด่นระดับคณะ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559
รางวัลผลงานวิจัยระดับดีมาก (สาขานิติศาสตร์), สภาวิจัยแห่งชาติ, 2559
รางวัลเกียรติภูมินิติโดม

วิชาที่สอน

กลุ่มกฎหมายมหาชน : กฎหมายมหาชนเบื้องต้น, กฎหมายวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญและคดีปกครอง, ปัญหากฎหมายวิธีพิจารณาคดีปกครอง, ร่างกฎหมายและกระบวนการนิติบัญญัติ, วิชากฎหมายว่าด้วยการควบคุมการใช้อำนาจอรัฐ, ปัญหากฎหมายมหาชนชั้นสูง, สัมมนากฎหมายมหาชน

กลุ่มกฎหมายเอกชน : กฎหมายลักษณะทรัพย์สิน, ปัญหากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ชั้นสูง, สัมมนากฎหมายเอกชน, กฎหมายทรัพย์สินชั้นสูง

กลุ่มนิติศึกษา : ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย

■ ผลงานวิชาการประเภทตำราหรือหนังสือ

กฎหมายทรัพย์สิน : ความรู้พื้นฐานทางความคิด หลักการทั่วไป และบทเบ็ดเสร็จทั่วไป
กฎหมายว่าด้วยทรัพย์สิน เรื่อง “บุคคลผู้อยู่ในฐานะอันจะให้จดทะเบียนสิทธิของตนได้อยู่ก่อน”
ในกรณีอาศัยฐานที่มาทางสัญญา
กรรมสิทธิ์
การแบ่งแยกระหว่างรัฐกับศาสนจักร : มโนทัศน์ทางนิติปรัชญาและกฎหมายมหาชน
คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ฉบับอ้างอิง
ศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ

■ ผลงานวิชาการประเภทงานวิจัย

การตรวจสอบการกระทำของฝ่ายตุลาการโดยศาลรัฐธรรมนูญและผลที่ตามมา : ศึกษากรณี
คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 5/2564 และคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 81-83/2564 (ประชุมใหญ่) (รายงาน
วิจัยเสนอต่อคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับ สุรศักดิ์ บุญญานุกลกิจ)

เขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

การจดทะเบียนรับโอนที่ดินซึ่งมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ของบุคคลภายนอกผู้สืบทอดและ
เสียค่าตอบแทน

ปัญหาวิธีที่ศาลรัฐธรรมนูญใช้ในคำวินิจฉัยที่ 15/2555

สถานะทรัพย์สินของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากร
ทางการศึกษา

ผลงานวิชาการประเภทบทความทางวิชาการ

การจดทะเบียนรับโอนที่ดินซึ่งมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ของบุคคลภายนอกผู้สุจริตและเสียค่าตอบแทน (วารสารนิติศาสตร์; 45, 2 (มิ.ย. 2559) 311-334)

การแสดงความเห็นต่อบ้านเมืองผ่านบัลลังก์ศาลรัฐธรรมนูญ (วารสารนิติศาสตร์; 50, 1 (มี.ค. 2564) 107-113)

การตรวจสอบผู้พิพากษาและตุลาการโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์; 7, 3 (ก.ย. 2556) 328-335)

พยานภาพในทางกฎหมายของ “สัญญาชาติ” (60 ปี ดาราพร : รวมบทความวิชาการ เนื่องในโอกาส 60 ปี รองศาสตราจารย์ ดร.ดาราพร ธีระวัฒน์)

เขตอำนาจศาลปกครองสูงสุดในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด (ผลึกความคิด ชีวิตเอกบุญ : หนังสือในโอกาสครบรอบ 60 ปี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล)

เขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 (วารสารนิติศาสตร์; 44, 4 (ธ.ค. 2558) 902-925)

ข้อโต้แย้งต่อการปรับใช้กฎหมายโดยศาลฎีกาในกรณีครอบครองทรัพย์สินแต่ยังไม่ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ (บทบัณฑิตย; 69, 3 (ก.ย. 2556) 98-115)

ข้อสังเกตระหว่างกร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ : กรณีศึกษานันทิกของนายยอร์ช ปาคูซ์ ว่าด้วยข้อกังวลต่อการเรียนการสอนกฎหมายในสยาม (วารสารนิติศาสตร์; 42, 4 (ธ.ค. 2556) 775-797)

ฎีกาวิเคราะห์ : คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 796/2552 (วารสารนิติศาสตร์; 40, 4 (ธ.ค. 2554) 931-947)

ฎีกาวิเคราะห์ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3772/2557 (คดีแฉกสะทอนเข้าบ้าน) (วารสารกฎหมาย; 33, 2 (ก.ย. 2558) 187-194)

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสาธารณสุขสมบัติของแผ่นดิน (วารสารกฎหมาย (จุฬาฯ); 32 (1), 83-96)

บทวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ : คำวินิจฉัยที่ 12/2555 กับหลักสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ในฐานะสิทธิขั้นพื้นฐาน และข้อพิจารณาเพิ่มเติมประการอื่น (วารสารนิติศาสตร์; 41, 4 (ธ.ค. 2555) 815-849)

บทวิเคราะห์คำพิพากษาศาล : คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6065/2554 (หลักการตีความกฎหมายและความเป็นนิติบุคคลมหาชนของสำนักสงฆ์) (วารสารกฎหมาย (จุฬาฯ); 30, 1 (2555) 115-124)

สถานะทรัพย์สินของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (วารสารนิติศาสตร์; 49, 2 (มิ.ย. 2563) 190-212)

สิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ในประเทศไทย (วารสารนิติศาสตร์; 40, 3 (ก.ย. 2554) 573-604)

■ ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกฎหมาย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยเลขานุการสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะกรรมการกลั่นกรองและให้ความเห็นทางกฎหมาย มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะกรรมการพิจารณาคำสั่งทางปกครองของมหาวิทยาลัยมหิดล

กรรมการประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

■ ตำแหน่งในหน่วยงานอื่นของรัฐ

อนุกรรมการในคณะอนุกรรมการกฎหมาย สถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน)
(สทน.)

■ ประสบการณ์เกี่ยวกับงานวารสารวิชาการ

บรรณาธิการวารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กรรมการในคณะกองบรรณาธิการวารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กรรมการในคณะกองบรรณาธิการวารสารธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

■ ตำแหน่งหน้าที่สำคัญในอดีต

กรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง
(ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2564 ในชั้นสภาผู้แทนราษฎร (แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องเบี่ยงประชุมที่ประชุมใหญ่ตุลาการ
ในศาลปกครองสูงสุด)

กรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง
(ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2564 (แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องระเบียบเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการและประโยชน์อื่นของบุคลากร
ศาลปกครอง)

ขอสงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย โดยห้ามคัดลอก ทำซ้ำ ดัดแปลงหรือนำส่วนใดส่วนหนึ่งไปเผยแพร่สู่ภายนอก
โดยไม่ได้รับอนุญาต เว้นแต่เป็นการอ้างอิงในทางวิชาการ ต้องอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลทุกครั้ง

กรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ของรัฐสภา
ที่ปรึกษาคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ในชั้นสภาผู้แทนราษฎร
อนุกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางการคุ้มครองและรับรองสิทธิของบุคคล
ผู้มีความหลากหลายทางเพศ ของสภาผู้แทนราษฎร

อนุกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ (คณะที่ 5) ตามพระราชบัญญัติ
ความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558

วารสารวิชาการศาลปกครอง